AMATÉRSKÁ

- INSPIRACE A SOUVISLOSTI
- JIRÁSKŮV HRONOV
- ROZHOVOR S H. KOIZUMIM, HOSTEM JH
- O DIVADLE S MILANEM SCHEJBALEM
- S G. VILLERSEM O ZLATÉM VĚKU AMATÉRSKÉHO DIVADLA V BELGII

5/95
CENA 10,- Kč

OBSAH

Malé historické připomenutí
Vítězslava Šrámková 2
Inspirace a souvislosti Miloslav Klíma 3
Průvodce potními divadelními sály 65. jubilejního Jiráskova Hronova
Vladimír Zajíc 4
Jiráskův Hronov jubilejní
Lenka Lázňovská 11
Hronovské imprese, exprese a inspirace ... Jiří Polášek 13
Dobrý amatér musí být také dobrý pracovník a občan
rozhovor s Hiroshim Koizumim, hostem letošního JH připravila
Lenka Lázňovská 14
Divadlo bez diváka je nesmysl
rozhovor s Milanem Schejbalem
připravila Vítězslava Šrámková 15
Z pohledu SČDO (jh) 16
Ohlédnutí za divadelní sezónou 1994/95 ve východočeském regionu
Karla Dörrová 17
Divadlo v trávě '95 Josef Brůček 17
Vydařená žatva M. J. Zíka 17
Na profesionální přehlídce v Chebu (jh) 18
Příběhy z kamene Josef Brůček 18
Zanícený divadelník (vz) 18
S Guyem Villersem o zlatém věku amatérského divadla v Belgii
připravila Lenka Lázňovská 19
Četl jsem v Krakonošových listech
Vlasta Ondráček 20
Knihkupec - divadelník (vz) 20
Zprávičky 20
Kalendář akcí 20

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 32 (Ochotnické divadlo 41)
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktorka: Lenka Lázňovská,
redaktor PhDr. Milan Strotzer
Redakční rada: prof. J. Císař (předseda), dr. V. Šrámková, J. Lhotská, A. Exnarová, J. Brixi, J. Brůček, V. Ondráček, F. Mikeš, I. Samotný, J. Hraše, J. Kodeš.
Grafická úprava: Jana Šavrdová (obálka), Jitka Tláskalová, J. Marešová (pérovky).
Adresa redakce: pracoviště ARTAMA, P.O.BOX 2, Křesomyslova 7, Praha 4, telefon 02/61215684-7, fax: 6121 5688
Tiskne Kulturní agentura IKARUS Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. production (P.O.Box 732, 111 21 Praha 1), objednávky přijímá redakce časopisu a vydavatel
Cena 1 výtisku 10,- Kč, roční předplatné 60,- Kč
Nevyžádané rukopisy redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku 5.10.1995
© IPOS PRAHA 1995

MALÉ HISTORICKÉ PŘIPOMENUTÍ

Jiráskův Hronov nevznikl náhodou, z rozhodnutí několika nadšenců. Tradice divadla "herců z libosti", která sahá nejen do období obrození, ale má základy v lidové hře barokní, sehrává významnou roli pro konstituování české kultury především od počátku devatenáctého století. Už v roce 1886 pak byla založena širší spolková organizace - Ústřední matice divadelního ochotnictva českého. První ochotnické sjezdy se konaly v letech 1890, 1910 a 1921 v Praze a byly spojeny s přehlídkami ochotnických představení v Národním divadle a poté ve Švandově divadle na Smíchově.

Ochotnické divadlo však bylo především divadlem malých měst. V Hronově samém je první ochotnické divadlo zaznamenáno v r. 1826. Života hronovských ochotníků se od mládí účastnil i Alois Jirásek a jeho jméno z něj pak již nikdy nevymizelo. I ochotnický sjezd v r. 1921 se konal ve znamení jeho sedmdesátých narozenin. Oslavy uspořádalo souběžně na osm set ochotnických spolků. V Hronově se od r. 1925 konaly na počest Jiráskových narozenin každoročně cykly jeho her. V září 1930, půl roku po Jiráskově smrti, bylo v Hronově otevřeno nové divadlo - na něž se česká veřejnost skládala podobně jako před lety na Národní divadlo v Praze. Uspořádání 1. Jiráskova Hronova v r. 1931, na počest nedožitých Mistrových 80. narozenin, se ujala ÚMDOC (hlavním pořadatelem byla do r.1948). Uvedení myšlenky v život nebylo snadné, idea ochotnických slavností s připomenutím významu českého divadla pro národní obrození narážela na odpor zleva i zprava. Přípravy JH v r. 1932 a 1933 už dokonce musely čelit fašistickým manifestacím a konaly se za četnické asistence - II. JH pod heslem česko - slovenské vzájemnosti.

I úsilí o kvalitu a odborná hodnocení hronovských představení mají dlouhou historii. Už od čtvrtého ročníku (1934) kladla ÚMDOC důraz na "vysokou uměleckou úroveň", a také šlo o první skutečně divácký úspěšný ročník. A dnešní členové Klubu divadelníků nejspíš ani netuší, že tradice vzdělávacích aktivit v rámci Jiráskova Hronova sahá až do doby okupace za druhé světové války. Kursy, které tehdy ÚMDOC začala pořádat, trvaly celou přehlídku a končily zkouškami, na jejichž základě bylo vystaveno vysvědčení. Už tehdy v nich přednášely přední osobnosti profesionálního divadla. Není náhodou, že kolektivní školení divadelních ochotníků tehdy poprvé kladlo vedle herecké práce důraz na samostatnou režijní práci, působivou hudební i výtvarnou složku inscenace a využívání světel a zvukové techniky. Pomáhalo to vyjádřit ideu představení tak, jak by ji - vyjádřenou slovy - cenzura nikdy nepovolila. Snad není troufalé tvrdit, že se tu zrodila tradice, kterou české divadlo v následujícím půlstoletí bohatě využívalo ve prospěch svůj i svých diváků.

Vítězslava Šrámková

INSPIRACE A SOUVISLOSTI

Letošní ročník Jiráskova Hronova byl zřetelně založen na mezidruhové inspiraci. Přitom jistě nešlo jen o inspirace mezi divadelními druhy, neboť jejich čistota už dávno v klasickém pojetí - dnes spíše chápaném jako stereotyp oddělující činohru, operetu, hudební divadlo, dětská a loutková představení - neexistuje či se spíše zřetelně překrývá. Šlo jistě též o inspirace uvnitř případně vyhraněných či vymezujících se druhů, často velmi kombinovaných. I v nich zřetelně existují různé proudy, kombinace a směry, které je dobré čas od času přehlédnout. Nejen kvůli zmapování pestré škály divadelních aktivit, ale hlavně pro možnou inspiraci.

Inspirace nemusí ovšem vždy znamenat to, že jedni přebírají od druhých jejich dílčí či celostnější výsledky nebo postupy, ale může být případně pomůckou pro upřesnění a dovymezení vlastní cesty. Odtud je lehce vysvětlitelné, proč byl letošní Jiráskův Hronov tak pestře naplněn různými, často navzájem nesouměřitelnými inscenacemi.

Přehlídka jistě nezahrnula celé spektrum divadelních aktivit v oblasti amatérského hnutí. Jisté ovšem je, že poukázala na značnou šíři, kterou toto hnutí dnes obsahuje. Přitom se v mnohém profesionálním divadle nechává ovlivňovat, často též jde vlastní cestou, případně si ji hledá. Vedle přirozené a legitimní nápodoby vzorů, které ti kteří tvůrci a soubory oceňují - a to v celém spektru od klasických postupů (**Tvrdohlavá žena, Medvěd, Poslední léto, Commedia finita**) až po pokusy o svébytné interpretace o jaké se snaží některé soubory (**Play Macbeth, Ukrutný Lorco corridou voníš, Goldbergovské variace**), tu stojí též řada výrazných rukopisů, které začínají bud původním textem nebo velmi svébytnou dramatizací a končí tomu odpovídající inscenací (**Kometa, Cikánské princezny** a další původní texty). Jestliže je pro živé divadlo charakteristické rozpětí mezi snahou po klasicizující dokonalosti a výsostným myšlenkovým a tvarovým experimentem, pak letošní přehlídka doložila zcela průkazně , že i tato oblast divadla obdobné rozpětí obsahuje a v některých případech dosahuje výsledků hodných všeobecné pozornosti.

Bez povšimnutí nelze ponechat fakt, že z dvaceti šesti inscenací bylo nejméně devět původních textů či libret, psaných pro konkrétní soubor. K tomu musíme přičíst pět volných adaptací, dramatisací a úprav a je to hned polovina celé produkce přehlídky. Jev, který není zcela obvyklý ani na profesionální scéně. Svědčí o tom, že tvořivost, která čerpá své kořeny už od zrodu textů, nejenže nevymřela, naopak je dokonce stále pestřejší a bohatší. I v této oblasti to ovšem znamená - a my si na to budeme muset postupně zvyknout - že tyto texty jsou často obtížně přenositelné do jiných souborů a jiných souvislostí.

Krev andělů aneb Hon, obdobně jako **Sen Kristiny Bojarové a Sedím v izbe** lze charakterisovat jako značně subjektivní a komunikačně obtížná poselství, jimž k plnému pochopení - a tedy hodnotné jevištní realisaci - chybí nejen komunikativní vstřícnost, ale často i interpretační zdatnost.

Parodistická a travestující nota byla vždy blízká subjektivní potřebě výpovědi nebo seberealisace. **Utopie i Kouzelný splav (a plav)** jsou ukázkou toho, jak se často tvůrci dobývají do zcela otevřených dveří. S velkou rasancí demaskují to, co už obecně mnozí vidí jako nahaté. Přesto jim málokdy lze upřít zábavnost a smysl pro humor.

Pak je tu skupina textů - byť většinou vzniklých účelově - které lze považovat za texty objektivní. Srovnatelné s obecnou divadelní produkcí podobného charakteru. Vedle lahodné montáže **V nebi sa čůra stojačky** je tu komentující a komentovaná historická episoda **Bylo nebylo aneb jak Švédové L.P. 1645 Brno marně dobývali**, která je citlivě propojená v řadě přehledných dějových rovin i s žánrovou pestrostí.

Za velmi ojedinělý lze označit text **Cikánské princezny**, který už v literární poloze - ale mnohonásobně více v realisaci - směřuje k metaforám, jejich plnému využití a použití zcela funkčně a nápaditě, když navíc nejen předpokládá, ale sám provokuje hravost v neupocené, přirozené podobě. Hra jako samozřejmost. Tam, kde se děti setkávají s takovým představením, není třeba mít obavu o jejich fantazii a schopnost metaforického vnímání. Totéž, navíc obohaceno o rovinu moudrosti pronásledovaného národa, platí o autonomní dramatisaci povídek B.Schulze pod názvem **Kometa**. Představení-proud je sjednoceno nejen hravostí, sebeironií a humorem, ale především moudrostí, citem pro každou přirozenou lidskou slabost.

Obě posledně zmiňované inscenace jsou prokazatelně též inspiracemi pro celé divadlo bez dělení na profesionální či amatérské. Obě inscenace směřují k tvůrčím činům, které vstupují do reálných celodivadelních kontextů. Je potěšitelné, že mají společné to, že fantazie a metafora jsou jejich vůdčím vyjadřovacím prostředkem.

V této souvislosti nutno zaznamenat svébytné jevištní převypravovávání **Povídání o Pejskovi a Kočičce**. Jeho kontaktnost, humor a spád doložily mimo jiné zcela hmatatelně stále znovu objevovanou pravdu, že pokud inscenátoři předstoupí před děti jako před partnery, bez vztyčeného prstu výchovy a mentorování, ovšem i bez "šišlání", a navíc zapojí naplno fantazii, je úspěch a kontakt

Střípek Plzeň / Cikánské princezny *Foto: Ivo Mičkal*

s dětmi nasnadě. Právem.

Okruh "hotových" textů a klasicky pojatých představení - včetně a včele s **Tvrdohlavou ženou, Medvědem a Posledním létem** - zahrnul na přehlídce dále Moliéra, Shakespeara, Lorcu a Taboriho. Připomíná starou a opakovanou snahu vyrovnat se s předlohou po svém. Bud naplněním představy o ideálním tvaru, či výkladem vlastního stanoviska k tématu, problému či konfliktu v onom díle.

Tento okruh je sám o sobě velmi pestrý. V části těchto titulů se do popředí často dostávají problémy a inspirace týkající se práce herecké v řadě prvé. U jiných zas nastoluje se sama otázka míry a oprávněnosti interpretace. A to jak při respektování textu, tak při razantních úpravách. V těchto případech jsou problémy automaticky větší - a ovšem i inspirace - protože samy obsahují obvykle vyhraněná tvrzení a tím provokují vyhraněná stanoviska. (**Play Macbeth, Lorca, Kometa, Tabori ...** atd). Terén pro škálu sugestivních otázek, polemických soudů i obdivu. Přijmeme-li účast souborů ze Slovenska a souborů z Českého Těšína jako integrální součást našeho divadla - tak byla jejich vystoupení na přehlídce chápána - pak ostatní soubory z Francie, Belgie a Anglie nás upozornily na to, jak je nesmírně těžké dopracovat se jistého stupně dokonalosti a dovedností v amatérských podmínkách. **Šibalství Scapinova** - představení zůstalo kdesi na polovině cesty. **Vigilie nad mrtvým** přes preciznost a až jistou dokonalost byla inscenace spíše zahleděná do sebe. **Pan Kdokoliv** bylo představení, které s diváky komunikovalo obtížněji přesto, že jedna jeho část byla traktována pantomimicky.

Scénáře a libreta pro jednotlivé soubory nebo projekty značí, že tato oblast divadla dávno dobře ví, že neexistuje pouze klasický, ev. realistický tvar dramatu. Ví, že mnohokrát výhodně koláží, montáží, asociativní kompozicí se otevírá prostor pro realisaci sebevýpovědi a uplatnění fantazie tvůrců. Tady se vždy velmi záhy objeví otázka otevřenosti, složitosti, prosté možnosti a míry komunikace s diváky. Zvláštní je, že obě slovenská představení tuto tezi doložila z obou stran. Jak z té pozitivní, tak i z negativní. Pokud se totiž na počátku nepodaří navázat fungující komunikaci, mnohé z bolavě vyslovovaného materiálu padá pod stůl. (**Sedím v izbe.**) Zatímco respektování hlavní situace, snaha domluvit se s diváky na pravidlech a pak je dodržovat, vede k úspěchu. (**V nebi sa čůra stojačky.**)

Je nutné zopakovat, že některé hry mohou být - po úpravách i bez nich - přenositelné do jiných souborů (**Bylo nebylo, Kometa a Cikánské princezny.**) A jistě i další. To přece už cosi pozitivního znamená.

Ke skupině textů pro realisované inscenace je možno s velkým potěšením přiřadit i dvě představení pro děti, kde nejenže došlo k viditelnému spojení metafory, fantazie a hravosti - a ovšem i srozumitelnosti pro děti - ale došlo též k zázraku jevištní tvorby. **Cikánské princezny a Povídání o Pejskovi a Kočičce.** Tato část divadelních aktivit je - jak vidno z přehlídky - stejně pestrá jako divadlo samo. Vedle snahy po dokonalé reprodukci již nalezených postupů a řešení se stále více uplatňuje právo a prostor pro samostatnou - možná komunikativně omezenější, ale v mnohých složkách zcela původní - tvorbu. (**Pták Ohnivák a liška Ryška** na straně jedné, včetně jevištního kouzlení a prostá hra s dětmi v Čapkovi na straně druhé). Mnohost cest je tu připomínána každý den znova a znova.

Vzájemná i obecně platná inspirace jistě neprobíhá přímo a bezpochyby ani jednoduše. Totéž ovšem platí a platilo vždy o všech experimentujících divadlech, jejichž vliv na divadla tzv. kamenná byl vždy silnější než naopak. Proto je energie těchto aktivit vždy průraznější a ostřejší. Tato polarita vytváří jeden ze zdrojů pohybu divadla a platí jak na poli profesionálním tak amatérském. Přehlídka v Hronově doložila, že pro české amatérské divadlo to platí bezezbytku. Jakoby se orchestrací stávalo pestřejším a pro citlivé tvůrce pak logicky inspirativnějším.

Souvisí to s tím, že i na Hronovské přehlídce byla viditelná snaha oslovovat ve velké míře děti a mládež. To dokládá, že generační štafeta je vědomě předávána dál. Že starost o další generaci není v proklamativní poloze, ale v reálných inscenacích a divadelních projektech, na nichž se děti a mládež podílejí. Odtud asi i častá nová krev v souborech a tím pádem i menší vybavenost a zkušenost. Naopak zase větší energie a zápas o hledání vlastní podoby a tváře. Navíc je potěšitelné, že právě mezi těmito představeními byla ta, která patřila k vrcholům přehlídky.

Uplatnění a výsledky práce tříd dramatické výchovy jsou již dnes víc než jen nadějným příslibem. Jsou prokazatelným faktem. Rozšiřující se samozřejmostí. Pomáhají systematicky rozšiřovat, rozevírat a obohacovat spektrum, jímž děti a mládež vnímají svět. Někteří z nich pak ten svět sami aktivně reflektují. A ještě někteří ten svět dokonce reflektují tvořivě. Jejich "představení" nelze chápat jako inscenace, ale jako výsledky pedagogického procesu.

Přesto si jistě mnozí povšimli toho, jak **...šejkspír...** ovládl nový prostor hravostí a **Četl jsem Tracyho tygra** zmnožil role uvnitř hry, aniž se ztratila přehlednost. **Sen Kristiny Bojarové** pak ukázal snahu ponořit se do zaprahových, třínácterokomnatových prostor života.

Je tedy zřejmé, že pokud kdo chtěl, svoji inspiraci, podněty či poučení nalezl na letošní přehlídce Jiráskův Hronov v míře víc než jen dostatečné. Stejně jako divadlo profesionální, které se stále více diversifikuje, i divadlo amatérské prožívá podobnou fázi. Podobné je i to, že obě linie přestávají hledat "jedině správná řešení". Naopak hledají osobitost a často i neopakovatelnost. Vybavenost souborová, technická a organisační hraje tu větší tu menší roli. Jde v podstatě stále více bud o libost, nebo o legitimní pokus o uměleckou výpověď, přičemž smysl a cíl komunikace s diváky bývá velmi různorodý. Včetně výsledků pochopitelně. Inspirativnost však tu existuje zcela zřetelně.

Nyní je bezesporu čas na klidnou analýzu nejen přehlídky, ale i stavu amatérského divadla u nás. Čas na zahájení úvah, směřujících k formování podoby a náplně dalšího eventuálně dalších ročníků této tradiční přehlídky. Že je v amatérské oblasti divadla z čeho vybírat, je zřejmé. Chce to jen ten správný nápad - jako v divadle. Bohužel, je to to nejtěžší. Ale i nejkrásnější, když se Nápad povede.

Miloslav Klíma

Teatr imeni mjr. Szmauza Český Těšín / Kometa Foto: Jiří Chlum

PRŮVODCE POTNÍMI DIVADELNÍMI SÁLY 65. JUBILEJNÍHO JIRÁSKOVA HRONOVA

Horko bývalo na představeních 26 inscenací letošní přehlídky. Horko od slunce, které zahřívalo sály, horko naakumulované a nyní vyzařující z těl diváků, i občas horko jiného charakteru sálající z jeviště. Po týdnu "odpočinku" od divadla, ne chronologicky, ale jak se vše vrací, něco slov k tomu, co na mezidruhové přehlídce - inspiraci bylo k vidění.

Jak to v našem státě vypadá, na ČEZ by se měl vztahovat protitrustový zákon. Sahají po trhu mezinárodním, ale co se trhu domácího týče, zbývá jen lkát. Díky ČEZ jsme však měli možnost navrátit se ke světlu svící planoucích na jevištích národního obrození, ale především si uvědomit kvality inscenace **"Poslední léto" od J. Murrele v provedení plzeňského Dialogu,** a kvality interpretů Slávky Trčkové a Oty Maršálka. Perfektně zapojili výpad elektrického proudu do inscenace, aby zrealizovali nezbytnou pauzu, a po ní, za chodu, nastartovali přerušené představení. Dvě lidské bytosti a současně dvě dramatické osoby vedly mezi sebou, a s námi, dialog. Dialog důstojný, křehký, velmi lidský, dialog s nadhledem o věcech obyčejných, i těch neobyčejných a skrývaných. Dvě letory se k našemu pobavení a zamyšlení střetávaly na prknech, předávaly a přehazovaly si témata, sahaly na grunt člověčiny v čase, kdy se život přichyluje konci, a náhle vše lidsky občas trapné bylo lidsky důstojné a dojemné. Možná, že prokleté ČEZ způsobily, že jsme byli vnímavější, ale jen možná, neboť tahle inscenace je udělaná, je divadlem. Je vystavěna herecky, přičemž tento prvotní a nutný předpoklad nebývá zas až tak samozřejmý, a jestli jsem něco postrádal, tak vystavěnější gradaci v pár situacích.

Když léto skončilo, vřítil se na prkna Slávie **"Medvěd" z D.S. Máj Hronov.** Nepřišel, nepřikolébal, ale vřítil se, a to doslovně. Inu, tenhle Medvěd byl jiný šálek čaje, a myslím si, že představení, které jsem zhlédl, nebylo zcela regulérní v tom slova smyslu, že režijní rukopis, i herecké prostředky J. Kubiny, se přece jen občas prodraly skrze smršť na jevišti rozpoutanou. Medvědovu tlaku podlehla i vdova statkářka, a od poloviny se mu jala sekundovat. Občas to zkusil i lokaj Luka, ale poněkud zaostával. Tím prosím neříkám ani netvrdím, že takto razantně nelze Antona Pavloviče vyložit a hrát, to ne, ale pokud jste zhlédli stejné představení jako já, bylo vám určitě zřejmé, že by muselo v takovém výkladu být vybudováno docela jinak. S důrazy na místech oproti zvolené koncepci, poněkud jinde, plus další souvislosti v situacích. Pan Kubina je hráč, což mu zajisté nikdo nemůže upřít. Ba dokonce pro řadu jeho kreací v různých rolích mám slabost, neboť dokáže sáhnout na animální či dokonce mýtickou dřeň postav, které zosobňuje, jenže občas dostane chuť si zařádit více, než zdrávo, takže Medvěd dopadl jak dopadl. Škoda, neboť bylo zřejmé, jak se z extemporující trhačky místy prodírá vědomí, že postava Medvěda je plastičtější, vícevrstevnatá. K tomu ještě dvě poznámky, a to ke scéně, kde trčí podivně zbastlená perokresba na tyči, a bakelitové kolty jsou směšné a shazují to, k čemu a nač mají mířit. Dále pak na jevišti vedle sebe existují tři dramatické osoby ze tří zcela rozličných komedií, tedy tři rozličné žánrové způsoby. To myslím není dobře.

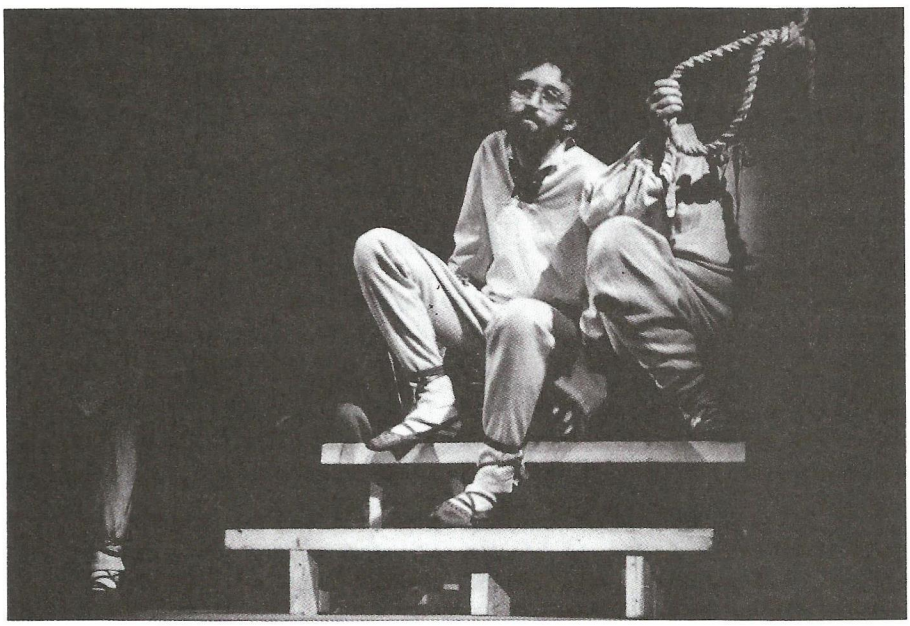
Jednu věc nechápu a nepochopím, proč se ty dvě inscenace škatulkují do jakéhosi "seniorského divadla", označení nejspíše převzatého z německého šuplíkového systému. Divadlo, jeho hodnoty i jeho limity, přece netvoří věk interpretů, ale interpreti - lidé svou podstatou. Zdá se mi to zbytečné, možná i degradující, a toto pojmenování spíše označuje jeden výšlap v šantánu na periferii.

Neratovická "Commedia finita". Nuže, mnozí přemnozí mohli shlédnout již po několikáté Marii Živnou ve hře o Emě Destinové, která se jí stala osudem a možná i osudnou. Tato zkušená divadelní harcovnice - což míním jako pochvalu - si dle mého soudu takto uzavírá cestu k dalšímu zužitkování zkušeností jistě nemalých. Její výkon v této komedii byl recenzován již vícekrát, takže jen dodám, že kdo neznal, mohl najít ponaučení v přesném natajmování střihů z pocitu do pocitu, v rytmu, i v kontrastu.

Že "V nebi sa čůra stojačky" nám přijelo ukázat Pokútne divadlo Bánovce nad Bebravou. Jak pravily slečny a dámy v mém semináři: "Chlapi se maj. Umějí si hrát, umějí si udělat nebe i na

zemi, takže my musíme koukat, abysme ...", ale dál vám to neprozradím. Jedna věc je jistá. Oproti loňskému představení, oproti silnému trendu brát se jaksi doslovně a příliš vážně, jsme náhle uzřeli, že nad Bebravou též kvete ironie, přesněji sebeironie, a to je přece něco, ne ?, navíc podaná řečí srozumitelnou, nešumlovanou, zahraná s velkou radostí a chutí hrát i "hrát si", s objevením, že metafora je víc než teze sebedůležitější, než symbol nejsymbolovatější, a že tělo, když se to umí, též mluvit umí, a k tomu prima hudba. Jen někdy dlouhé, nezčeřené pasáže.

Divadlo Lano z Bratislavy naproti tomu přivezlo "Sedím v izbe", neboli Starou studii v žltom z poezie Jána Ondruše. Mám rád poezii, mám rád divadlo, a nejraději mám jedno každé zvlášť. Hned na sebe bonznu, že divadlo poezie mne zasáhlo jen jednou, a to loni plzeňští, "Troskami deníku ...". Ano, tam bylo vše z obou ingrediencí, a cítil jsem se osloven. Myslím, že rozumím souvislostem mimodivadelním, tedy politickým a osudovým, které Lano k nastudování poezie J. Ondruše vedlo. Čin v kontextu společenského dění odvážný a cti hodný, ale nemohu se ubránit dojmu, že se více jedná o pomník, než o divadlo. Působivá je výprava, silná svou střídmostí a možností vytvářet obrazy, tudíž nejvíce atakující, ale protože řeč byla málo srozumitelná, dosazoval jsem si příběhy vlastní, inspirované tím kterým obrazem. Přesnost gestická výrazná, ale v celkovém kontextu vlastně chladná. Jsem přesvědčen, že pokud mne jistý text osloví natolik, že prostě nemohu jinak, než jej inscenovat, pak očekávám, že na počátku, průběhu i konci stojí můj totální vnitřní vztah k textu, můj výklad textu, ono nezbytné proč tak činím. Ne že by Lano nemělo od Ondruše lano, ale lano oslabené, neboť inscenátoři spíše sloužili personě básníka, mementu jímž se stal, tudíž směřovali k reprodukci, a ne k interpretaci. Spíše je uchvátil osud básníka než možnost, jež jim nabídlo jeho dílo, což také podpořila na konci stereotypně přednesená vysvětlující, naučná "pohádka". Závěr pak dokreslil můj pocit, že se jedná o adoraci básníka na úkor divadla.

Bánovské pokútne divadlo / V nebi sa čúra stojačky
Foto: Jiří Chlum

Společnost Filtré měla "Kouzelný splav", skrze nějž se dobře plavalo s potěšením a pobavením. Potěšila mne tím, že uchopila pokleslou Červenou knihovnu, a pobavila tím, co a jak s ní provedla. Červená knihovna forzíruje formu ve všech podobách, povyšuje vnějšek na obsah, který pak zívá hlubokou prázdnotou. Filtré šla na grunt z něhož tento žánr roste, takže v důsledku byl i o životě, o vyprazdňování a utrácení života, to vše v nadsázce. Přitom se pohybovala na hraně - stačil krok stranou, a vše by se změnilo v bezzubou parodii, jestli ne v cosi horšího. D. Trčková na zmíněné hraně bruslila občas přímo virtuósně. Filtré za nemalého přispění významově srozumitelné verbální interpretace důležitě nedůležitých vět, dodáváním smyslu nesmyslu, plus hudba, a plus především výtvarná složka, nás učila plavat přes splav. Právě kostýmní složka a chování - jednání v něm, a přes něj v jinak prázdném prostoru, byla velmi důležitá. Asociace a krátká spojení tvořily přes kostým vlastní znakovou hierarchii, která nás nasměrovala přes nesnadno uchopitelné a pojmenovatelné k vnímání celku inscenace. Výborně, avšak také někdy ouha. Především temporytmus býval důvodem k opadnutí zájmu, a jistá rozladěnost pramenila též z nadbytečností v tahu, neboť jisté sekvence, ba i situace, jsou lidově řečeno vydojeny až na doraz, a to pouze pro potěšení interpretů a ne diváků, neboť toto vydojení žádnou další kvalitu nepřináší ani do stavby inscenace, ani do požitku divácského, který byl jinak fajn.

Alibüstycké divadlo z Brna a "Utopie". Jak příznačná nomen omen pro předvedené. Jak obmyslené při uvědomění, jaké všechny významy pojem alibi obsahuje. Díval jsem se, a uvnitř kroutil při vzpomínce na Levínského a jeho dadaistické Ryšavé ďábly. Není dobré srovnávat, avšak marná sláva, jaká to propast mezi ďábly hledajícími, odkrývajícími, a postihujícími nonsens nabízejícími možné pohledy, jednajícími slovem jednotlivým i syntaxem, a především jdoucí na hranici divadelnosti, aby v nás rozezněli zapomenuté harfy v třináctě komnatě. Verbální šum alibüstů možná bylo neumětelství, možná schválnost, a jakési schéma pohybu zvučelo silácky pro jeviště - ne tak pro hlediště, k tomu divadelní póza, ne názor, prostě ...! Jiná věc je text. To málo, co jsem chytil sedě daleko, až ve třetí řadě, bylo aspoň místy něčím zajímavé. Jak je to ve skutečnosti nevím, neboť ony úryvky nemusí být v kontextu s celkem, ale opět jen zajímavými úryvky, ale jevily se potentními, i když nevím, zda všichni alibüsté jsou *sichr v textu in*. Bezzubá, prázdná, namyšlená gesta nonverbální a špatná artikulace se na textu i na inscenaci podepsaly zásadně, i když objektivita mne nutí říci, že ze štěrku podivných alibü, se do ucha občas prodral křemen s žilnou stopou.

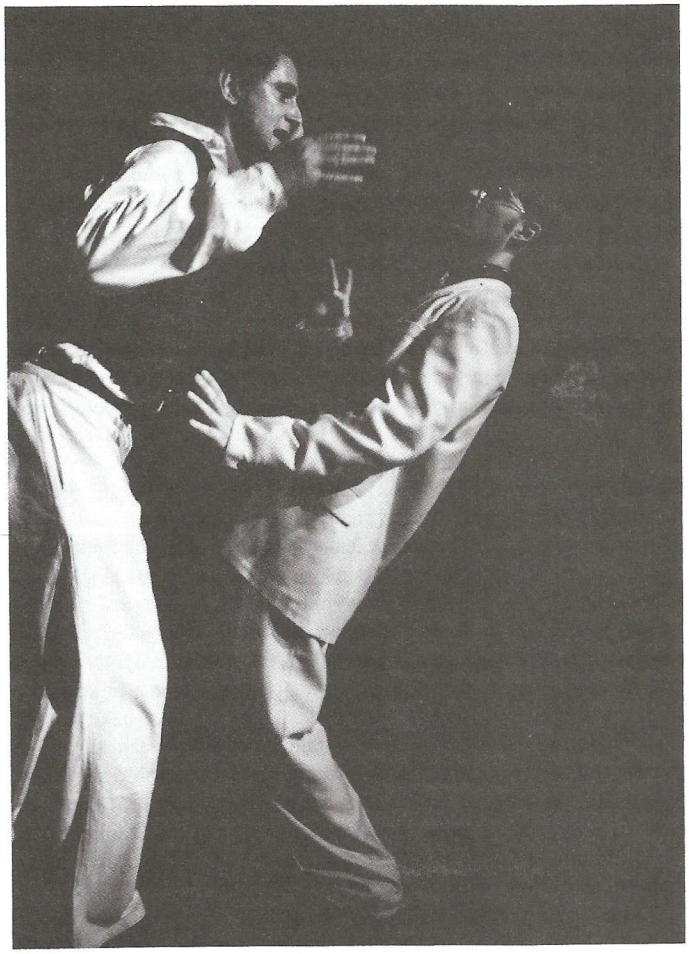
Ti kdož pamatují vědí, jak si českolipští v čele s Klapkou poradili s "Jak se vám líbí, Jak se vám líbí". Jak přesvědčili, že se starým Willim se dá domluvit tehdy, když mu věříte, respektujete ho, nechcete ho převálcovat, ale domluvit se s ním. Dialog s ním není snadný, a tentokrát skončil kdesi před přestávkou. **Byli jsme svědky dvou zcela odlišných představení, dvou Macbethů.** Jedním z jednoduchých důkazů budiž to, že v závěru neidentifikovatelný dav násadami od košťat šťouchal do jakýchsi útvarů kašírovaných z lepenky a polystyrenu, týchž útvarů, které v části prvé byly mnohým, tak jak divadlo Williho předpisuje. Byly balvany, trůnem, osudovými kostkami, i kostmi lidí a země samé, byly nositely významu, neboť přejímaly znak v jeho jednoznačnosti i vrstevnatosti. S "Play Macbeth", se to má zrovna tak. Českolipský soubor je obnoven, a dovolte, abych pominul cokoli o hereckých výkonech, ba o hereckých dispozicích, ale spíše se podíval, jak si stojí dramaturgicko-režijní koncepce. V 1. části je vystopovatelné zřetelné myšlení o divadle a myšlení divadlem, což odůvodňuje Macbetha na Hronově jako inspiraci. Je zde zřetelná domluva s Willim na tématu - na onom červu v každém z nás, který se dokáže plazit napříč našimi nejlepšími úmysly, a prorazit si cestu postoji, pokud mu jednou, byť i drobně, přikývne. Červ skutků zpředmětňovaný na jevišti jako pokušitel, manipulátor, osud i život sám, prostě vše to, nač se dokážeme vymlouvat, že je mimo nás. Též existoval jako vypravěč našich cest, toho, co po nás zůstane. Tato koncepce se pojí s pohybem divadelního znaku, a jeví se jako výtečný klíč pro: kdo, co, s kým, proč. Pak pár klopýtnutí, a 2. část místo opisu a metafory hýří pouhými popisy, jednou z možností jak klopotně a pseudorealisticky hrát Shakespeara. Jestliže se Macbeth sváří se svou Lady nad kotlíkem kdo dříve smyje

z rukou krev (odmysleme si herecké provedení, jen domyslete význam), pak diagnostikování choroby Lady je plácnutím do čehosi horšího než do vody. Nebo vražda Macduffovi ženy a dítěte na scéně. Divadlo může a má být krvavé, když ví proč. Když neví, má se držet dávného řeckého, ale i alžbětinského úzu, že hrůzné činy je lépe odbýti za scénou, v jiném dramatickém prostoru, neboť reference o tomto činu dokáže vzbudit hrůzu a bázeň více, než nepovedený "mord" před očima diváků, kde jeden každý má o mordování a hrůze představu rozličnou. Smích, který nastal, nebyl smích pro, ba ani smích z rozpaků, ale výsměch, a to právem. 2. část byla lapsů plná, ale kdo vydržel se pozorně dívat na část 1., uviděl cosi pro divadlo, pro myšlení nad textem, podstatné. Zajímavá byla též výprava inspirovaná japonským divadlem. Škoda, že její možnosti, její využití, zůstalo též na půli cesty.

Dostavník z Přerova vezl "Jánošíka podle Vivaldiho", ale kdesi na cestách nedobrých se tovar pomlátil, takže byl bez chuti a zápachu, krom velmi podivně čpících politických aktualizací, pánem Feldekem (prý) do starší verze textu doplněných. Člověk musel tvrdě robotovat, aby ve výpravě vysledoval snad kdysi dávno zamýšlený trojúhelník ohnisek zdánlivé svobody, ale ve skutečnosti tří žalářů, v nichž komplikovanými naučenými, tudíž svazujícími kroky, se pohybují hrdinové demýtizující modlu. Hronovské představení vykazovalo však prvky náhodnosti, nevztah postav k těmto prostorům. V jednání postav, ne dramatických osob, na jevišti jsem postrádal především vnitřní důvod, potřebu, proč právě hrají to co hrají. K tomu přispěla choreografie typu "Zítra se bude tančit všude", o níž jsem dokonce na počátku předpokládal, že je prvkem, od něhož se vše pak odrazí. Ach, marné toužení jen, přitom demýtizující pohled na schémata a idoly rozličné je nejen potřebný, ale je i velmi rajcovní hra, hraní si s fakty, zkoumání ryzosti. Vydrží idol zkoumání, a to především smíchem, nebo padne? Feldekův Jánošík je jemnou freskou na hrubé omítce, takže předpokladem je, respektovat možnosti textu. Dostavník ale nasedl na skluzavku a počal se řítit, což není nejšťastnější, neboť při zkoumání, rozkladu mýtu, a to i notoricky známého, divadlo je povinno postupovat jinak, než literatura. Jánošíka jaksi známe, ale na prknech světa by měl být implicitně přítomen, ať už jako kolos mramorový nebo hliněný, a měl by být podroben nabízenému rozkladu, "jak to vlastně bylo", a to konkrétně, a ne pouze slovním označením. Upozorňuji, že v tomto případě pouhým označením slovním, ne slovním jednáním. Přerovský Dostavník se pohybuje už pár let v jisté sinusoidě - možná podle toho, kdo jej v které hře kočíruje. V Jánošíkovi se blížil dolnímu oblouku, a snad právě to umožnilo seminaristům při rozboru uvědomit si indicie, jinak považované - zdánlivě pouze - za samozřejmé.

Zahraničních divadel hostujících na letošním J.H. bylo pět, a bylo jich moc. Inspiraci přináší sice inscenace povedené i nepovedené, ale v tomto případě bych dal přednost těm prvým. **Belgičané z Liége hrající "Šibalství Scapinova"** snad mohli neznalým ozřejmit jak polomaska přitahuje pozornost k tělu, tedy jak pregnantnost plastických gest těla je důležitá (ne, že bychom to viděli), mohli spatřit jak se hraje - vyjadřuje typem, prostě seznámit je s divadelní konvencí, u nás ne až tak frekventovanou. Seznámit - ne poučit. **Belgičtí profesoři z Bruselu, a jejich "Vigilie nad mrtvým"**, zde byli právem. Krom jejich hereckého koncertu stojí za zaznamenání zvláštnost, že hráli v totální aréně, jenže tato aréna obklopovala akvárium. Čtvrtá stěna do všech světových stran, neboť ani jediné mrknutí neupadlo hercům, byť od nás stáli na čtvrt metru. Protože jedna ze složek divadla - řeč - pro mne absentovala, nemohu soudit o jaké další významy uložené v rovině textu jsem byl připraven, i když o srozumitelnosti příběhu, i o smyslu hry nevznikly žádné pochybnosti, neboť mizanscény a řešení situací herecky, to vše mělo vysokou sdělovací hodnotu. Podstata akvária, ona klíčová dírka u níž jsme stáli, však nedospěla zcela k mým smyslům, a možná se mýlím, když bych chtěl být účastníkem a ne pouhým svědkem za bariérou. Ovšem **"Pan Kdokoliv" od The Playmakers Stockton Heath Anglie.** Ať se na mě hronovští nezlobí, ale docela mi vadilo, že na konci představení jsme od Angličanů nedostali korálky a zrcátka, neboť celé to bylo o tom, že Massa Bílý Muž přivezl k nám, do rovníkové české Afriky, kulturu. Tato inscenace zcela zbytečně zabírala jeviště. Naše divadlo, a to i amatérské, takovouto injekci z oblasti, v níž máme renomé, nepotřebuje. Přiznám se, že mi scházela 30-ti členná smíchová klaka usazená čelem k masám v hledišti, ale především mi scházel pohled na jejich Strýčka Jedličku, který tak neomylně chybně, a s častými výpadky, ozvučoval inscenaci. Snad, říkám snad, dvacetiminutový sukus na vysoké úrovni by mohl být ukázkou skeče z music - hall. Takže: SO LONG, AND THANKS FOR ALL THE FISH!

Náchodská "Tvrdohlavá žena", aneb milovaný a proklínaný J. K. Tyl. Tyl je jistým dramaturgickým oříškem dodnes, ale vždy je inscenátorům partnerem. Stvořitel obou vln českého romantického divadla, stvořitel českého divadla vůbec, sepsal 5 dramatických báchorek. Ovšem krom pohádkové inspirace, z čehož nutně vyplývá i řešení situací přes pohádkové motivy, jedna každá jeho báchorka jest politická. Jak také jinak v českém divadlem v čase bojů na všech frontách o zviditelnění a prosazení bezpříznakové společnosti české, neboli: jak často kultura u nás suplovala reálnou politiku. Tato tendence, včetně další zavádějící snahy o vynášení prý slušné a čestné a dokonalé české povahy (vystřízliveli až v Jakubovi od věže), to jsou Tylovské oříšky. Tvrdohlavku lze zajisté hrát jako čistou pohádku o tom, kterak chudý mládenec ke štěstí přišel. Lze ji hrát jako politickou báchorku, ale pak je nutno nalézt adekvátní souvislosti a metafory mezi tehdy a dnes. Lze ji hrát též jako náchodští, že vzali text, a jak se říká "uvěřili Tylovi", a šup s ním na scénu. Inu ale, toto uvěření jde vstříc jim, a ne Mistrovi, neboť přinejmenším by se měli zabývat lexikem, které Tyl používá, a kdy jej používá, tedy nad jeho významen ve společnosti a v zrcadle společnosti, jimž je divadlo. Slova jako politikum, konštituce, Větrníku a další a další, nemohla by pak zaznívat tak vágně až hloupě, přinejmenším by měla být v kontextu situace, být tím čím jsou, označovat jistou skutečnost. Důsledné nepřečtení textu, tedy ne hraní, ale vědomí, že nevím proč jistá slova v textu jsou a nač, se náchodským vymstila. Nebudu hovořit o herectví, ani o režijním půdorysu výkladu Tvrdohlavky, ale na jednu situaci

Společnost Filtré Praha / Kouzelný splav (a plav)
Foto: Jiří Chlum

za všechny bych rád upozornil. Když Pěnkava odmítne vyměnit svobodu za dobré bydlo, tak prosím není hrdinou z barikád stojícím proti prohnilým zbabělcům. Ach, přátelé, to tedy ne. On je beránek, a jeho protivníci jsou vlci prohnaní, mazaní, a navíc mají moc, a to de jure i de facto! Pozor, ta situace je o beránkovi, který si právě uvědomil nejen vlky, ale především své srdce a čest! Ještě tělem a intonací beránek, ale probuzené tygří srdce mu začíná pumpovat první adrenalin do krve, svaly mohutní, a skrze omleté stoličky prorážíš špičáky.

Dostavník Přerov / Janošík podle Vivaldiho
Foto: Archiv souboru

Proměna z beránka do tygra před vlky počíná, a teprve později, ve světě, se zhmotňuje. Zmíněná situace, i ty další však klouzaly po povrchu, a často mimoběžně k textu. Samotná výprava nebyla nijak šťastná, a jednání v ní ji dále nejen nerozvíjelo, ale přečasto ani nerespektovalo. Obrázek mlýna na plátně vztyčený kdesi v Obřím dole ... tedy dámy a pánové, to má několik siláckých významů, ale ani jeden z nich nepatřil do vaší koncepce. Jistý zasmušilý hlas pravil, že jsme možná minuli křižovatku postmodernismu, aniž bychom si to vůbec uvědomili.

Komupak torero, "Ukrutný Lorco corridou vonící...", komupak utnuté býčí ucho dáš? **Valešovu úpravu Lorcova Domu Bernardy Alby v provedení Rádobydivadla Klapý** přijímám vstřícně, neb jde po meritu věci, a neméně tak přijímám zhuštění, jež se projevuje ve smrti Alby. Prosté a účinné postižení faktu, že nositelem zla není jedinec, ale potencionálně jsme zlem nakaženi přemnozí, že stačí malá příležitost, a zlo se vrací ještě v krutější podobě. Olé, olé, zaznívá slůvko "Promiň", pronášené sraženou Albou, a i když tato situace není vystavěna, je v řádu úpravy. Ovšem řada nepřesností Valešovo uchopení podrývá. Jednak vášnivě zamilovaná dcera je zvolena nejspíše podle toho, co nese její fýzis. Kalkulu rozumím, ale když nemá herecky na ... má tam jiné. Dále je zde úplný zmatek v dramatických prostorech, kde krom vnitřku domu se velmi těžko orientujeme, jak je to s tím venkovním světem. Pánská šatna jaksi pokulhává, ale má to nesnadné, neboť náhle konkrétní Pepe, není tím Pepem symbolem - touhou po muži probleskující kdesi v představách za očima rozjitřených, ukovaných žen. Toť na jednu stranu výtečný, ale velmi zrádný nápad, především, nenajde-li se způsob a přesný důvod konkrétního vstupování mužů do světa žen. Pak je zde corrida velmi ilustrativně akcentovaná hudbou a rudým světlem. Jsem přesvědčen, že zcela zbytečně a doslovně, neboť při zachování mizanscén by stačilo do nás jen cvrnknout, a význam by nás zalehl jak skolený toro. Corrida se přece hraje se silným, nebezpečným, ale chytrým býkem, takže s námi, prosím, hrát také tak. Toto sice nejsou nezanedbatelné drobnosti, ale na cestě Rádobydivadla skrze Lorcovu corridu znamenají, že na inscenaci, tak jako vždy, se maká až do derniéry. Ještě bych chtěl říci, že terén výpravy, v němž nelze jít přímočaře, učinit bezproblémově jediný krok či rozhodnutí bez stálé hrozby zakopnutí, se mi líbil. Jsem též rád, že možnost zneužít, ba využít výpravu nenastala.

"Kometa", od Teatru imeni mjr. Szmauza z Českého Těšína zazářila! I když jaksi polštině občas rozumím, tak zde jen velmi střídmě, nejspíše proto, že jsem jejich valící se obraznou fantazii, plnou odkazů, asociací, metafor, ba někdy dokonce doslovných metafor - v řeči i v hmotě - nasával, tudíž jejich divadelnost mi neposkytla žádnou šanci hloubat nad tím, zda opravdu říkají to, co si myslím, že říkají. Auditivní složku jsem tudíž vnímal jako orchestrální symfonii konsekventně doplňující složku vizuální, takže v důsledku nakonec, byť "hudebně abstraktní", byla pro mne velmi srozumitelnou. Byl jsem uchopen a protažen zvláštním světem, a ve výsledku se mi propojil konec století minulého, i toho našeho, jež navíc je miléniem, propojil se konotacemi společenskými i politickými, tak jak je naše poslední desetiletí nese. Pravda, několikrát obrazy těšínských lehkým stiskem imaginativní spouště vyslaly mou mysl na plavbu ryze soukromou, ale to mne jen těšilo. Inscenace Kometa - rámována skoro shodnými situacemi, kdy v prvé držíme ještě trumfy v ruce, a v poslední jsou už vyloženy na stůl, kdy na počátku i na konci skřípe otáčející se glóbus zeměkoule unavené malichernými, avšak krvavými spory, zeměkoule unášející nás, jen kabala ví, k jakým zkouškám - byla obrazně bezchybná. Finále ovšem pro mne byl okamžik studentova letu na kole napříč hlubinou nebes, a kdesi dole nemluvící, ale jak porouchaný zvonek crčící ukřižovaný. Ukřižovaný ovšem šrouby, tedy přišroubovaný, ne přibitý, neboť všichni víme, že hřeby byly tenkrát málo.

"Četl jsem Tracyho tygra", dovezl DS Švam & Spolek ZUŠ Žerotín, Olomouc. Pro mne asi čtvrtý či pátý pokus o dramatizaci této křehké novely, jež v nitru ukrývá ostré zuby touhy a bolesti, ale pouze v tomto jsem zahlédl cosi, co nikdy dřív. Zahlédl jsem opravdového tygra s královským úsměvem, s chvostem bijícím o mříže ducha, a plavnými pohyby pronikajícím skrze vášeň i smrt. Vůbec není od věci, že stejný herec zosobňuje pak doktora a prvního prozřelého v ústavu choromyslných. Od věci nebyl ani zvolený, i když v průběhu vágně připomínaný model psychodramatu. Jenže, otevření hry hercem s výraznou vadou řeči má zásadní zádrhel, neboť se rychle projeví skutečnost, že vada řeči označuje pouze sebe, a není šance, aby se proměnila ve znak. Tato pravda pak už stále koriguje vnímání, takže sledujeme verbální zápas s textem, a ne metaforu potýkání se s tématem. Nemám vůbec nic proti takto použité dispozici herecké, ale je pak na režii, aby divadelně propojila možnost a danost. Též na Lauru má soubor lepší představitelku. Možná, že přesnější by byl titul "Listování...", neboť až na jeden jediný obraz, onu nádhernou stavbu intimního světa, se žádný jiný nedostavil, a další pohyb židlí ve smyslu intepersonálních vztahů byl jeho rozředěným odvarem. Nevím, zda soubor šel důsledně na dřeň literárních obrazů a asociací a kulturních odkazů Saroyanem nabízených. Na scéně se sice jejich popis objevil, ale už nic víc. Vše napsané budiž však chápáno jako pokus o postižení shlédnutého, neboť zápas s nesnadnou a vzdorující předlohou byl bojován s nasazením, s dobrým výchozím řešením jak ztéci pevnost, a se snahou aspoň letmo se dotknout nepostižitelného, což se především díky tygrovi zdařilo. Fůzi souborů holomóckých tudíž čest a sláva!

A dále skrze škamny ZUŠ. **Ema Zámečníková přivezla "...šejkspíra..." z Jesliček, z H. K.** Pro své mladé parťáky vybrala a upravila scénky řemeslníků ze Snu noci svatojánské, neboť její přesvědčení, že právě toto osloví a zasáhne kluky - pány ve věku, v němž je zasahují

a především obtěžují zcela jiné záležitosti, bylo oprávněné a opodstatněné. Nuže, mladí řemeslníci se v této inscenační hříčce ustavili jako postavy důstatečně, včetně nutnosti hrát jako o život, neb jde o život, což konvenovalo divadelně se způsobem hraní, i s již zmíněným věkem interpretů. Hráli v parku, a všichni víme, jak ošidnou se stává výprava v okamžiku, kdy je v prvé řadě tím, čím je - přírodou, a teprve hereckým jednáním a vztahem k jejím reáliím nabývá podoby znaku. Nuže, Ema & kluci to zvládli, a navíc dotáhli možnosti prostorem nabízené. Viděl jsem inscenaci i na jevišti, a musím říci, že prostor parku odlomil některé hroty, neboť je faktem, že tato hříčka je především působivá tam, kde na to kluci jdou přes HRU NA, než přes herecké uchopení. "Ach, přírodo, proč stvořila jsi levy!", lká Pyramus, a já lkám, "Ach, Emo, proč stvořila jsi však nedotvořila!", neboť pokaždé vidím, jak spontaneita a dravost kluků, ono vychutnávání si, bylo natolik oslepující, že Ema poněkud rezignovala na svoji roli režijní: rozvolněnost v řešení situací, občasné nevypointování, zcela volná ruka v "meziaktech", kdy jedno končí a druhé ještě nezačíná. Ono opravdu schází málo, Emo, asi trocha odstupu, aby se z jednotlivin stal kvádr. Jináče v Jiráskových sadech jsem se smíchy válel velice a tak díky.

Rádobydivadlo Klapý / Ukrutný Lorco corridou voníš
Foto: Ivo Mičkal

V Jesličkách ještě zůstaneme, neboť **Jana Portyková nám nadělila "Sen Kristiny Bojarové"**, sen velmi neradostný, děsivý kdesi zasutými představami, plný lític tváří groteskních i hororových. Možná jsem v nevýhodě, neboť znám ostatní inscenace Jany, tudíž vkládám do Snu i souvislosti ne mimodivadelní, ale mimo tuto inscenaci. Vidím její jasné pedagogické směřování, ale především vidím její výtvarnou orientaci propojenou s vyhledáváním a zkoumáním ne vždy snadných divadelních prostředků a postupů. Znám její okysličování divadelního organismu - Sen je toho příkladem - vstupování do labyrintu, a křesání ve tmách. Ach, to není chvála, jen snaha cosi ozřejmit, přiblížit. Inu ale Sen. Ve snu viděti.... stane se?, stalo se? Co je v životě žalářem nejčernějším? Nepřítomnost nervu očního, nebo nepřítomnost nervu vnitřního zření? Pokřivenost kodexu etického uvnitř rodiny či pokřivenost rodu homo sapiens obecně? Když se skupině prodírající se Snem - jeho vrstevnatostí a současně fragmentárností - zadaří, pak výsledek bývá impozantní. Běda však, když fixace stálé znovuobžívání teď a nyní zakolísá: ikony a indexy se rázem zhroutí do symbolů tuhých a prázdných. Jde tedy o to, zda herci a diváci kráčí labyrintem Snu spolu, spolu poprvé objevují jeho spletité zákruty, nebo zda diváky pozve na bezpečnou, bezzubou procházku Snem autor poučený všemi zákruty. Tolik tedy, poněkud odjinud, ke Snu. Dostačující? Nedostačující? Nevím, ale jinak mi nelze.

"Krev andělů aneb Hon", Rodinné divadlo Hlína aneb Schola Ludus z Ústí nad Labem. Soudím, že prvé uvědomění si a setkání s proměnlivými hranicemi dobra a zla, především pak s jistými problémy při jeho rozpoznání, uchopení, ba vůbec k odhalení vlastních schopností cosi v tomto směru změnit, vedlo Kláru Špičkovou k sepsání Krve andělů aneb Honu, přičemž označení Hon považuji za přesnější, ba důležitější. Zvolená scénická forma připomínala v mnohém mysteria - tedy inspirace či přihlášení se k jistému trendu. Ovšem u mysterií se povětšinou orientujeme v tom, co se má státi, a požitek, krom duchovní obrody, plyne ze způsobu, kterak se to stane. Pro všeobecnou znalost tématu, si pak mysteria mohou dovolit jak odbočky ke košatosti, tak ke zkratkovitosti, neboť komunikační akt nás vede skrze známé k tomu, co v které době, století, je právě tím nejdůležitějším, nač se máme zaměřit. Tolik k formě, k připomenutí mementa mori, jež se projevovalo ve stínu na levé stěně více, než v ztřetelném rozeznání masky Smrti, která občas organizuje, ale ponejvíce čeká na ovoce od stromu odpadlé. Nerozuměl jsem mnohému, co mi postavy chtěly sdělit. Jednak to plynulo z nedostatečné artikulace verbální rozplývající se do mlna, a jednak z nedostatečné artikulace těla a jednání, z nedokončenosti. Nedokončeností nemyslím jistou neuchopitelnost a rozporuplnost sdělovaných významů ve zvoleném tématu, ale neschopnost je artikulovat. Mám pocit, že jsem měl být svědkem bílé mše, jež měla poukázat na naši častou bezradnost při střetu se zlem tvářícím se jinak než očekáváme, ale ve výsledku jako by se jednalo o poněkud nepovedenou mši černou. Z té Hlínu nepodezírám, ale obrazně se snaží poukázat na ambivalentnost tématu, na možnost přesahu odvrácené strany při nerozhodnosti co a jak! U mnoha představení nemáme vůbec touhu zažít je znova a v plné kráse. Hon ano, a to podle představ autorky, neboť i fragmentárnost textu vypovídala o jisté opravdovosti a zanícení. Chtěl bych ho vidět též proto, že s úskalími, možnostmi, i opiem víry, ať už jakékoliv, se musí v životě vyrovnat každý přemýšlivý člověk, dokonce poprvé a zásadně právě ve věku interpretů. Nuže, Mystérium jako Hon, nebo Hon jako Mystérium? Zkuste si to pustit v hlavě.

A nyní dvě oslnivé pralinky na festivalovém dortu. **Loutkové divadlo Střípek z Plzně a "Cikánské princezny".** Určitě znáte veni, vidi, vici, že? A zrovna takové to bylo představení. Názorný příklad, že slovo umění odvozeno je od uměti, že divadlo musí být živým organismem, a ne líbezným konstruktem či tribunou tezí. Od akční scénografie replikující v mnoha velikostech základní tvar, a týž tvar ne v mechanických, ale významových proměnách posunut, a projevující se ve všech složkách - nakonec i tématem byl klasický vztahový trojúhelník. Stručně řečeno: svár vybuchující a planoucí uvnitř triády, a hledání pevného středu, který jediný může rozhoupaný stan života ustavit a umožnit přehlédnout, co se s námi stalo, a jít za řešením. Tato inscenace stojí na základech uchovávajících pozapomenuté zkušenosti lidstva, a předávající kánony etiky zrovna tak, jako přírodních zákonů, prostě stojí na gruntu, který je vlastní paměti lidstva, tedy na pohádce. Princezny nejsou líbezným obrázkem v rámu zlaceném, ale dýchají krví, vášní, láskou, osudovostí. Střípek toto vše dokázal sdělit divadlem skrze metaforu a obraz, krátká spojení, hudbu, propojení prostředků, a hlavně skrze jednání s loutkou. I ten kůň, který na prknech vždy vyhlíží poněkud směšně, zde cválal temnou, horkou nocí, a milenci na jeho hřbetě sálali do hlediště láskou ještě víc. Bylo to dokonalé a tak člověku nechce dál poukazovat na samozřejmosti, neboť jsme ten zázrak společně zažili za přítomnosti invence, imaginace, ale především již zmíněném myšlení o divadle a myšlení divadlem.

"Povídání o pejskovi a kočičce" sklouzlo po Duze z Polné. Sklouzlo, uklonilo se, a zatočilo s námi, s publikem naladěným na hru

a hravost, naladěným napříč věkovými kategoriemi. Zpředmětněná metafora, prvoplánový popis, který se obratem pacičky promění v opis, obraz, prostě Pejsek a Kočička ne jako žánr klauniáda, ale inscenace používající prvky a postupy ekvilibristiky těla a slova. Proto zmíněnou část publika netrápí proč jsou na začátku nějací klauni - nos je znakem, že jsou zde herci, že se bude hrát, že si budeme hrát; netrápí nás, zda s plyšovými manekýny P&K je zacházeno přesně v regulích loutkového divadla či zda slouží v té, které chvíli jako jediný možný, tudíž nejpřesnější prostředek k zahrání, k sdělení oč v situaci jde. Naladěné publikum netrápí ani hra na to, jak se které mládě jmenuje, ani jak je to s vršením pověstného sta kusů plyšových zvířátek. Ovšem zde se zastavím, neboť občas vznikají otázky, co je co, otázky vznikající možná z nepozornosti. Nepozornost je způsobena tím, že po vršení situací řešených rázně klaunskými prostředky těla a slova, poslední dvě stojí na velmi jemné - byť opět klaunské - ekvilibristice se slovem a jeho významem. Naladění přejdou iracionální most bez zaváhání, nenaladění mu nevěří. Inu, je přece jasné, že pejsek a kočička spolu nemohou mít *děťátko* - to kočička ví hned, ale pejsek nevěří, přesně řečeno nehodlá to přijmout, a ke společnému děťátku se snaží prokousat skrze jeho pojmenování. Jestli je nalezne, pak se kočka mýlí, a budou mít spolu o koho *pečovat*. Tak to zkouší, až těm mládatům žížal, když tu hle, nalezne jinde to, oč se snažil. Dochází k *adopci* nalezené hračky. Hračky odvržené a odložené? Tím líp. Je naše, a jako tatínek a maminka se musíme starat, aby měla radost. Musí také mít, zrovna tak jako my, s čím hrát, takže se snášejí všechna zapomenutá zvířátka, a v bombastické nadsázce se vrší a vrší. Tato bombastičnost nemá nic společného s didaktičností, je ryze divadelní, je to dokonce vlna, kterou je nutno vzedmout, aby představení skončilo, neboť kam po splnění snu jít dál. Hračky jsou ale též poztrácené sny, touhy, bolesti, a tak čas konce P&K je časem usebrání a nadechnutí v tom dobrém slova smyslu. Zásah je veden jemně, ale přesně, neb míří přes rozšklebenou tvář slzy zadržujícího klauna. Ano, je to velmi jemné, a velmi rafinovaně divadelní. Polňáci - Duháci, díky!

K Hoffmeisterově "Nevěstě", kterou se prezentoval DOS při MKS v Jilemnici, nechám stručně promluvit asistentku rozborového semináře Bertu Vošickou, neboť každý má zajisté pár textů na něž jaksi nedá dopustit, a není tedy soudný, když není po jeho. "Podle začátku (tedy podle navození klíče) soudím, že jilemničtí pochopili o čem a jak hrát. Jiná věc je, že na dalším průběhu hry to znát nebylo. Nasadili v příjemném tempu a podařilo se to, co ve Splavu: postavy byly opravdové, a přesto jsme věděli, že oni vědí, a to především ve scéně, kdy se setkává Anny s Harrym. Pak ovšem došlo ke zlomu. Hlavní hrdina se proměnil v uječeného tragéda, a všechno, na čem inscenace stála, se zhroutilo. Temporytmus se změnil - situace začaly být neúnosně dlouhé - a ztratilo se ono "my víme, že oni vědí". Následkem toho místa, která by mohla být asi zábavná (kdyby neztratili cit pro věc), působila trapně a nevkusně. Např. když se odmítnuté dámy rozhodnou pracovat na ulici, což si můžeme, kromě písně, přečíst na transparentu s nápisem E 55. I závěr, kdy Anny je nalezena mezi diváky, působil přinejmenším rozpačitě. "S názorem jak si Nevěsta stála na Hronově, se ztotožňuji.

"Cestou tance" aneb taneční soubory Antares a Domino Praha. Tanec, toť otázka, neboť vyslovit se k choreografickému rozmachu či rozsahu, odvodit či vztáhnout k němu schopnosti tanečníků, to tedy nesvedu. Nezbývá mi, než se pohybovat v řádu libosti, a směrem k nabízeným obrazům. Jsem rád, že taneční kreace na Hronově byly, neboť na mne působily emotivně svou atmosférou, takže jsem se nechával strhnout vznosným a zvládnutým gestem, arabeskami pohybu, prolínáním, avšak mám výhradu k dramaturgii celku jako takového. První polovna byla oslňující, ducha podzvihující, po ní bych odcházel nenasycen, tedy se vstřícným pocitem hladu po dalších zážitcích tanečních, prostě připraven na další setkání. Druhá polovina však prvé nedosahovala - znovu připomínám, že co se tance týče, jsem subjektivita sama - byla utlumená, já naopak z předchozího zážitku nažhavený, a oslnivost spadla do šedi průměru. Navíc pak spartakiádní, dnes asi sokolské cvičení, včetně úborů, na neinvenční a velmi stereotypní skladbu o dechu, mi málem zkazilo celou předchozí radost, a já se musel hodně bránit, abych si zachoval libost. V případě scénického tance opravdu platilo, že méně bývá přečasto více.

Divadlo AHA! Lysá nad Labem: "Goldbergovské variace" George Taboriho & Miroslava Pokorného. AHA! má prostě divadelní názor, který sice nemusí každý akceptovat, ale o němž není sporu, už drahně let. Nutně tedy inscenace Taboriho textu, vyvolala kontroverzní názory, ale to je přece ku prospěchu věci a divadla vůbec. Goldbergovské a stejně tak Pokorného variace patřily k těm inscenacím letošního Hronova, jež mi daly prožít katarzi. Přistoupil jsem na dramaturgicko-režijní koncepci výkladu i realizace, která pro mne rozevírala záměry racionální, i ty jen tušené, z ranku iracionálního, metafyzického, tudíž jsem sám v sobě doplňoval skládačku tam, kde především herecké síly nedostačovaly (Rezek-Jay je dobrý, fakt, ale ne až tak jak by měl, neboť od něho, od jeho kreace se vše odvíjí a odráží - já vím, kde ale najít). Představení mne zasáhlo a přesáhlo, a myslím si, že přesáhlo i AHA! divadlo samé, že je hraniční, přelomovou inscenací na jejich cestě. Souznění a disputace mezi Taborim a Pokorným je rajcovní v mnoha směrech, a podle jistých reakcí - spíše nereakcí - diváků soudím, že hodný díl padl pod stůl, a to pro neznalost starozákonních situací, jejich podstaty, na nichž autor a pak režisér stavěli. Pardon, dámy a pánové, řecký odkaz a biblická dějeprava jsou pilíře na nichž stojí naše kultura. Jsou zakódovány ve výkladu světa dříve i nyní, a myslím, že i to byl jistý důvod vzniku Goldbergovských variací. Pojmy, situace a archetypy z těchto dvou zdrojů jsou běžnou součástí našeho života, což si možná až tak důsledně neuvědomujeme, takže by nebylo od věci si lecos zopakovat. Stvoření světa jako fakt, a stvoření inscenace jako akt i fakt zároveň nejsou schválností, jsou mučivou i povznášející apoteozou, a jestli mi něco vadilo, tak skutečnost, že jsi Mirku nešel ještě důsledně dál, aby ze střetu boha a člověka vně i uvnitř nevykrystalizovalo ještě cosi nad, cosi... cosi apokalyptického a zároveň v bolestech rodícího se poznání v tom nejlepším slova smyslu. Že je to těžké? Obtížné? Inu, kdo pak řekl, že život, tedy i divadlo je snadné? Jinak před Tebou smekám, a když se rozhlédnu po divadlech, od posledních zapadlých spolků až k adorované zvápnělé Zlaté kapli, jsem rád, že se potkávám s Tvým divadlem.

Jílkův "Pták Ohnivák a liška Ryška", a DS Mladá scéna Ústí nad Labem. Jílkovy hry jsou dost problematické vyjma této pohádky, která vychází z drsného Erbena, a uhrát vrstevnaté významy liška - dívka není až tak snadná záležitost. Mladá scéna text uchopila po svém, přesně řečeno prostředky černého a luminiscenčního divadla, kteréžto poetice se věnuje řadu let. Nemusíme zrovna tuto poetiku mít v oblibě, avšak ústeckým nelze upřít poctivost v hledání, jak skrze zvláštní černou díru prezentovat pohádky, tudíž své zaměření na dětské publikum. Tím pádem musíme přistoupit na premisu výrazových prostředků, jakým způsobem přes dominující a limitující černoluminiscenční výpravnost řešit situace, to jest, co to umí, a co už neumí, kde jsou mantinely hereckých možností (teď bez ohledu na herectví v souboru) v situaci. Nerespektování této premisy pak vede k nedorozuměním, neboť žádáme a očekáváme víc, než od tohoto "žánru" se lze nadít: tedy výtky k stereotypu přestavby scény za tmy, televiznosti situací, naivnější prezentaci - hlasovou i gestickou - postav hry...! Pavel Trdla a Mladá scéna asi touto pohádkou končí jistou linii, a v dalším využívání zmíněné poetiky budou muset hledat způsob, jak rozšířit záběr prostředků akceptovatelných ke způsobu jejich práce. Chyba byla (možná to nešlo), že pro pohádku nezmenšili

letiště Jiráskova divadla, neboť pohádkové magično, napětí jinak vyznívá v prostoru zahuštěném, nehledě na to, že verbální způsob prezentace textu zcela jinak osloví, když mají na repliku krok, dva, než když ji musí rozprostřít do plochy kroků osmi, kdy už se lidově řečeno neudrží ve vzduchu a napětí klesá. Jejich poetika nepracuje s velkými oblouky, ale menšími kvádry, a v zhuštěném prostoru naivnost verbální a kouzelné "triky" dokáží stvořit tajemno pohádky - i toto patří k mantinelům a pravidlům "žánru". Považuji tuto inscenaci, asi 4 krát shlédnutou, za hraniční i proto, že jejich několikaleté směřování se konečně setkalo s textem, který jim pasoval, a na další cestě si musí zásadněji ozřejmit, co patří, bude patřit, při vyprávění příběhu, při řešení situací do prostředků hereckých, a co do prostředků výtvarných. Chci říci, že i když mám v oblibě zcela jiný typ divadla, nepodezřívám ústecké z žádné podbízivosti, ale vím, že dokáží pootevírat vrátka duše - jako třeba černé hodinky, kdy babička vyprávěním nám kouzlila kdesi za víčky svět v barevnosti a zázracích jinak netušených.

Hej, hola, hej, oříšek si vemte a slyšte: **"Bylo nebylo aneb Jak Švédové L.P. 1645 Brno marně dobývali či také jak generál Torstenson ostrouhal kolečka, chcete-li Komedie naučná o tom, kterak lid dle své potřeby dějiny obrací"** - realizovaná osobami, které byly, osobami, které nebyly, a osobami, které možná byly. Což je všechno a je to tam všechno, tak co víc k ořechovému Ořechovu dodat. Tahle švédská historie naplno vykazuje onen smíchový trend - zde dlouhý demýtizující smích dějin - a divadelní ohňostroj, typický Peškovsko Ořechovský, naruby obracející zkamenělé rukavice představ. Prostě: "Srazilo se mlíko...", srazilo se s třeskem, který v našich myslích vyvolává inteligentní groteskno, při němž se řítíme po koleji, a najednou, to snad ne, ta kolej je slepá, a už už se připravujeme na nejhorší, když brnk, s tváří Friga Ořechov cvakne vyhybkou, znovu nabíráme rychlost, a znovu zažíváme úžas, co nám to provedli, bránice se škube jak epileptik, a za okny Pacifick expresu už nové barvy krajiny. Krom smíchu též mrazí - že ano. Mrazí sladkobolně, takže si to necháváme až domů. Švédskopeškovskoořechovská demýtizace má ještě další rozměr, neboť vstoupila do žánru tak forzírovaného médiem TV. Přitom zásadnější jsou zde jemné odvolánky na kdysi tak milované duchařské komedie, provozované divadlem činoherním i loutkovým. Skrze sebe, skrze divadlo, i skrze dramatické osoby, nahmatávají ořechovští tep člověčiny, aniž by při tom zvedali prapory - leda záměrně, v dehonestaci zparchantělých symbolů - a dávají nám to, co jenom divadlo svým trváním v čase teď a nyní, jediné ze všech umění může dát. Podrží vás za ruku. Chvaty všelijakými, ale vždy s láskou a porozuměním. Přátelé, to na schodišti zikkuratu života znamená sakra hodně. Proto píši o emanaci představení, a ne o konkrétních situacích. Hoj, někde zde je též důvod, proč jsme si my, lidé, stvořili divadlo.

Jubilejní 65. Jiráskův Hronov byl pro mne, oproti loňskému, zajímavější, inspirativnější, divadelně sevřenější bez zvedání obočí, jak se sem vůbec některá představení dostala. Nicméně jisté aspekty, otázky, se naskýtají, a to obecně, nejen k inscenacím na JH, neboť jedna definice divadla praví, že jest: Komunikací o komunikaci za pomoci komunikace. Například "školní" inscenace ZUŠ, které vnímáme jako výsledek jistého procesu. Ovšem při zveřejnění na jevištích mimo školu, jsou, marná sláva, komunikačním aktem, divadlem, a v důsledku je nelze posuzovat jinak. Toto ovšem směřuje k interpretům a pedagogům ZUŠ, nakolik jsou si toho vědomi. Fundamentální záležitostí je herecká postava. Divadlo tvoří svůj jazyk skrze herectví, a sluší se tedy připomenout, že jisté dispozice a vlohy v důsledku ještě neznamenají, že na jevišti vznikne dramatická osoba. Herecká postava umožňuje divadelní komunikaci začít, ale to ještě neznamená, že ji naplní, že naplní téma, myšlenku, ideu. Indispozice k stvoření herecké postavy se vztahuje na řadu inscenací na Hronově uvedených, ale pokud jsme měli štěstí, tak vedle toho existovala rovina dramaturgicko-režijní koncepce, organizace prostředků, která nám umožnila sdělení sledovat a doplňovat - sice usilovnou spoluprací při představeních - a tak se dobírat toho, proč a čím jsme měli být osloveni. Pro linii herecká postava - dramatická osoba by myslím nebylo na škodu zrealizovat pár hereckých konzervatoří přes různá kulturní zařízení, a též by se snad srovnal spor teorie s praxí. Další oblastí kde cítím nedostatky se říká rozhled. Rozhled po kultuře a historii evropské a středomořské, rozhled jako vnímání souvislostí, nacházení archetypů, těch pozasutých, ale v našem vědomí, genetickému kódu uložených, ale i těch jež míra konvence zdusila, a které je třeba oprášit a uvést v novém světle metafory a imaginace. Rozhled neznamená předvádět na jevišti ani jinde svou "chytrost a vzdělanost, ale rozhled znamená, měl by znamenat, pověstnou viditelnou desetinu ledovce, a ostatních devět skrytých, ale pod hladinou inscenace přítomných (to samé platí i o divácích). Když totiž vím, vnitřně vím mnohá proč, tak zcela jinak prezentuji ono proto. Když padne na jevišti "A", mělo by být cítit, že za ním existuje další řada hlásek, která má nějaký smysl a řád, a jejíž chápání nebo aspoň tušení, slouží interpretovi k naplnění sdělení, ke komunikaci, což slouží i percipientovi, neboť takové sdělení bude obohaceno dalšími konotacemi, byť nesdělovanými racionální cestou. Na to volně navazuje ještě otázka seminářů při JH. Co se posledních čtyř let týče, musím říci, že se setkávám - přímo i sprostředkovaně přes kolegy - s urputným úsilím seminaristů získat v době vymezené, co nejvíce. Tím chci říci, že seminaristé dřou, dřou i své lektory, vzniká kvas, ale přesto mně trápí, jak si v čase od semináře k semináři frekventanti vedou. Zajisté ne tak usilovně, to je téměř nemožné - schází především jisté stimuly jež v semináři vznikají - ale zda čas od - do není někdy jen časem vyčkávání. Pro tuto otázku nemám nejmenší indicie, ale cosi ve mně vrtá, a v důsledku vše opět směřuje ke stavu divadla, ke skutečnosti, zda se nezamyslet nad výsledky konzervatoří v časech minulých, a zda tímto směrem nevykročit

Soubor Švam & Spolk ZUŠ Žerotín Olomouc / Četl jsem Tracyho tygra
Foto: Bob Pacholík

razantněji, než za posledních pět let. Jisté mezery v divadelním dění amatérském, tudíž v *dění z libosti*, mne k tomu vedou. I jistá volnost kritérií při té či oné přehlídce, neboť za stávajícího stavu je nutno respektovat milie, jež se na místě vytvoří. I toto k výše uvedenému patří.

Vladimír Zajíc,
24.srpna 1995, Hradec Králové

JIRÁSKŮV HRONOV
jubilejní

Oslovíte-li deset divadelníků a zeptáte-li se jich, jaký byl letošní Jiráskův Hronov, dostanete patrně deset odlišných odpovědí. Nevěřícím Tomášům předkládám jako důkaz mozaiku náhodně odposlechnutých názorů:

- "To je skandál, 64. ročník a není tady žádný Jirásek. To nemohli dát nějakou hru nastudovat!" (starší paní při zahájení JH)
- "Bylo to příjemné, ale pořádné divadlo to není" (letitý účastník JH po shlédnutí představení Četl jsem Tracyho tygra)
- "Celkově lze o letošním ročníku říci, že byl průměrný. Nevím, zda to svědčí o průměrnosti celorepublikové produkce amatérů či o špatném výběru hronovských dramaturgů. Jisté je, že i tak mohli hronovští pořadatelé udělat pro přehlídku více."(Josef Rubeš v recenzi ve Svobodném slově)
- "Náš soubor je na Hronově naposled. To, za co jsme na národní přehlídce chváleni, se nikdy na Hronově nelíbí." (ved. velmi renomovaného souboru hrajícího pro děti)

Jediné, na čem se patrně všichni shodnou (viz anketa k 65. JH), je fakt, že Jiráskův Hronov neodmyslitelně patří k českému amatérskému divadlu, neboť přináší možnost srovnání, inspirace, poučení, kontaktu s dalšími divadelníky. Osobně si nemyslím, že je to málo. Ale jinak se odpověď musí lišit podle věku respondenta, tj. podle míry jeho divadelní zkušenosti, podle druhu divadla, k němuž se hlásí a pravděpodobně i podle míry tolerance k divadlu, které není věcí jeho srdce. Vážnost a úcta, jaké se Hronov mezi divadelníky těší, má však také stinnou stránku. Všichni od přehlídky očekávají pouze "nej". Cokoliv jiného je zklamáním, jež vždy vyvolá otázku, kdo to sem vybral.

Základní program JH byl sestaven na základě rozhodnutí programové rady, v níž jsou zastoupeni oba hlavní pořadatelé (IPOS - ARTAMA a město Hronov, kteří přehlídku pořádají z pověření Ministerstva kultury ČR), spolupracující občanská sdružení (SČDO, ADA, VSVD, střediska UNIMA a AITA/IATA, Amatérské div. a svět, STD) a jednání se zúčastnili odborníci, kteří v oblasti amatérského divadla patří k uznávaným autoritám (VL. Zajíc, K. Fixová, J. Kodeš). V souladu se statutem a propozicemi JH jednala o nominacích a doporučeních z druhových národních přehlídek (Popelka, Vysoké n. J., Třebíč, ŠP, Dětská scéna, LCH, WP). Každá z nich měla právo jedné nominace a nelimitovaného počtu doporučení. Dále programová rada využila ustanovení, která pamatují na to, že pořadatelské organizace mají právo doporučit další podnětné inscenace, které z různých důvodů neprošly sítem národních přehlídek. Tak se do programu dostala např. inscenace Kometa, souboru polské menšiny z Českého Těšína. Největším problémem se ukázala být" kauza Třebíč". V letošním roce totiž přibylo regionálních přehlídek (každá má právo jedné nominace do programu divadelní Třebíče.) Vedle sebe stály velké přehlídky v Praze a Rakovníku a malé v severních a jižních Čechách. I kvalitní představení na druhém a dalším místě nemohla být do programu divadelní Třebíče akceptována, neboť nominovaných bylo tolik, že bohatě naplnily časový program. Navíc se stalo např. v Rakovníku, že se porota regionální přehlídky rozhodla dát přednost poctivě udělané a hlavně hotové inscenaci před kusy , které patrně dozrají k dobrému divadlu, ale zatím mají řadu problémů. Ty se tedy do Třebíče nedostaly, ale v červnu 1995 skutečně k dobrému divadlu dozrály. Přitom inscenace nominovaná (Opalu má každý rád DS Spolana Neratovice) z Třebíče na Hronov doporučena nebyla. Jednou z těchto sporných inscenací byly např. Goldbergovské variace souboru z Lysé n. L., které posléze na JH patřily k vrcholům přehlídky. Programová rada JH tedy stála před problémem, zda pominout rozhodnutí regionální poroty, jež dala přednost jinému souboru a obejít i třebíčskou porotu, která např. Lysou n. L. nemohla srovnat s dalšími inscenacemi v Třebíči uváděnými. Rada se musela rozhodnout mezi řádem a sázkou na divadelní kvalitu. Po dramatickém hlasování se těsně rozhodla pro zařazení. Lidé toužící po řádu namítnou, že jde o špatné rozhodnutí, účastníci JH, kteří Goldbergovské variace viděli, řeknou patrně, že bez nich by letošní Hronov byl chudší. Myslím si, že chyba je v časové omezenosti Třebíče (vzhledem k množství inscenací by prodloužení o den či dva bylo žádoucí) a dále v přesnějším vymezení velikosti regionu (jde zejména o stanovení minimálního počtu představení). A také se mně zdá, že amatérské divadlo jako živý organismus nelze svázat např. ustanovením, že co neprojde národními přehlídkami, nelze přijmout. Zvláště není-li zatím JH soutěží. Ale kdo ví, ADA k tomuto problému uspořádala anketu. Nevylučuji, že amatérská divadelní obec může nakonec dojít k názoru, že JH má být soutěžní s cenami. Redaktor MF a divadelník Z. A. Tichý tento názor hlásá již několik let. Způsob výběru na přehlídku jsem popsala nejen pro vysvětlení, ale také proto, že dokumentuje naprostou otevřenost výběru. Avšak my stále nejsme schopni přijmout Jiráskův Hronov jako více či méně pravdivý obraz amatérského divadla té které sezóny a stále zkoumáme, kde jsou inscenace, jež by přinesly ono kýžené "nej". Domnívám se, že problémy by přinesl jakýkoliv způsob výběru byť by jím např. byla skupina "dramaturgů" jež by objela národní přehlídky a shlédla desítky volných představení. Zásadní důvody jsou především dva. Jednak jde o fenomen proměnlivosti amatérského divadla jako jeden z charakteristických znaků divadla jako druhu umění, který u amatérů z lidských i technických důvodů zvláště vystupuje do popředí. Druhým důvodem je odlišná optika národních druhových přehlídek. Mám na mysli např. skutečnost, že inscenace na Šrámkově Písku hraná mladými pro mladé, tedy s přesnou adresou, je poměřována také kontextem mladého divadla. Pak vytržena z tohoto kontextu, předstoupí před zcela jiného diváka na JH (tj. diváka nepřipraveného vnímat např. poetiku nonsensu - viz letošní Alybüstické divadlo z Brna) a neuspěje tak jako na ŠP.

K Jiráskovu Hronovu neodmyslitelně patří semináře a vzdělávací akce. Také letos tomu nebylo jinak. Klub nejen mladých divadelníků zahrnul osm seminářů (anglický seminář Herectví s maskou, fyzické básnictví odkrýval Petr Váša, k divadelnímu tvaru s dětským kolektivem směřoval Mirek Slavík, hercem v dramatické situaci se zabýval Milan Schejbal, interpretaci ztotožnila s osobností Jana Koubková, základní abecedu divadla učil na analýze představení Vladimír Zajíc, kurs praktické režie pokračoval z Vysokého s Rudolfem Felzmannem a Kateřinou Fixovou). Pod vedením Jiřího Hrašeho pracoval seminář SČDO. Specifickým seminářem byl "M", v němž denně asi 30 účastníků diskutovalo s prof. Milanem Klímou, režiséry Františkem Laurinem , Radovanem Lipusem a Alešem Bergmanem a pedagogem Jiřím Pokorným. S pokorou k divadlu a humorem se snažil pojmenovat a klást otázky. Programově se vyhýbal dávání návodů. Vycházel z teze, že divadlo není jen mysterium tvoření, ale také řád= práce. Šlo tedy o osobitou variantu rozborového semináře ve formě společného uvažování o divadle jako takovém, k němuž jako východisko sloužila hronovská představení. Pro mě byl tento seminář skutečnou inspirací, neboť setkání s osobnostmi je vždycky potěšením. Zdá se však, že existují divadelníci, kteří ze vzdělávacího programu JH nejsou jednoznačně nadšeni (příliš lektorů, samý profesionál, mnoho seminářů a tudíž mnoho vynaložených peněz). Svůj názor vtělili do anonymní ankety pro účastníky, kterou vypsali pořadatelé. Bude o ní ještě řeč. Poněkud překvapující je skutečnost, že v drtivé většině jsou mezi respondenty dlouholetí účastníci JH. Jakoby kdysi toto poučení nepotřebovali. Jakoby nechtěli vidět těch 150 mladých lidí, kteří na JH obětují týden prázdnin či dovolené. Mimochodem tito mladí lidé stojí za následující poznámku. Z mnoha důvodů je pryč doba, kdy dílny a semináře navštěvovali mladí muži a mladé dámy,

toužící po objasnění zákonitostí divadla. Celá střední a mladší střední generace později velmi úspěšných tvůrců, nyní profesionálních režisérů, ale také politiků, podnikatelů a pod. (Václav Klapka, František Zborník, Milan Schejbal, Petr Lébl, Saša Gregar a další) vyrostli v krajských lidových konzervatořích a Klubu mladých divadelníků na Hronově. Chtěli dělat divadlo, neboť je považovali pro svůj život za důležité. Dnešní motivace mladých lidí pro účast na seminářích není takto přímočará. Mnozí se totiž o divadlo nezajímají jako současní či budoucí tvůrci, nýbrž proto, že jej chápou jako prostředek komunikace s lidmi, tj. touží po dovednostech, jež by mohli posléze uplatnit v budoucí profesi právníka, učitele, managera a pod. Je to patrně normální jev a věřím, že i přesto divadlo v některých najde úrodnou půdu, tj. že v nich má české amatérské divadlo svou zálohu.

Tak o tom ostatně hovořil i nejvýznamnější host letošního JH, předseda Poslanecké sněmovny Milan Uhde, který přehlídku zahajoval. Prohlásil, že se před několika lety zde na Hronově setkal s obavou, že amatérské divadlo je ohroženo. "Byl jsem si jist, že tomu tak není, k amatérskému divadlu přece patří láska a ta znamená věrnost". Pan předseda se na tiskové konferenci svěřil, že v divadle začínal jako amatér. Po návratu z vojenské služby pracoval jako textař a dramaturg v jednom z nejlepších amatérských souborů brněnské "X". Na otázku, zda má stát podporovat aktivity jako je divadlo, odpověděl: "Má a musí. Výbor pro kulturu Parlamentu ČR to považuje za samozřejmé. Záleží však na tom, jak MK ČR, které předkládá projekty, dokáže peníze na tyto aktivity obhájit. Myslím si, že je to věc domluvy ministerstev kultury a financí s parlamentem". Vyjádřil se také k tomu, zda bude nějaký nový divadelní zákon (žádný legislativní podnět se neobjevil, on osobně jej rovněž nepovažuje za důležitý) a dále k otázce, zda je nějaká šance na možnost odpisů daní na kulturní účely (forma asignace zatím nemá podporu ani na MF ani v parlamentu, patrně to není záležitost tohoto volebního období). Milan Uhde slíbil, že na JH bude jezdit bez ohledu na to, zda bude mít nějakou funkci či nikoliv.

Není nic zvláštního, jestliže se také předseda parlamentu vyjadřoval k ekonomice související s přehlídkou. Dokonce nezasvěcenému pozorovateli se mohlo zdát, že se o ní hovořilo až příliš. Pořadatelé totiž vypsali dvě ankety (jednu veřejnou anonymní, druhou ve formě řízeného rozhovoru), kde se zajímají také o to, zda existuje vůle k tomu, aby hrající soubory nějak přispívaly na pobyt, případně dopravu a účastníci platili nějaký malý účastnický poplatek. Hronovská přehlídka se totiž dostala k limitu svých finančních možností. Poté, co sponzorství odřekla Česká spořitelna se příjmy přehlídky (cca 700 tis.Kč) skládaly z nemalé dotace MK ČR (grant Kruhu přátel JH, grant Hronovskému kulturnímu středisku na brožuru, dotace na žádost MěÚ Hronov dohromady 320 tis. Kč), dotace Okresního úřadu (120 tis. Kč), MěÚ Hronov a IPOS-ARTAMA přispěly po 50 tis. Kč, Komerční banka sponzorsky přispěla 100 tis. Kč a Agrobanka 10 tis. Kč. Je samozřejmě otázka, zda se i v nejubilejních ročnících podaří sehnat tolik peněz jako letos (vavříny patří starostovi města ing. Houštkovi). Kde začít šetřit? Přehlídka nemá velkou režii, nemá placený aparát, IPOS-ARTAMA jí např. odborný servis poskytuje bezplatně. Za elektrickou energii se však platit musí, stejně jako za pronájmy některých prostor. Šetřit na zpravodaji asi také není dobrý nápad. Patrně je především nutné změnit image přehlídky na nedivadelní veřejnost. Začít od loga, které by mohlo být i obchodním artiklem. Pokusit se využít osobností - divadelníků současných i minulých, kteří by svá jména mohli propůjčit k propagaci přehlídky, oslovit podnikatele - bývalé amatéry. Patrně jen masívní tlak může přinést další sponzorské peníze. Dále vážit počet souborů domácích a zejména zahraničních - zvláště z nich zvát jen takové, jež skýtají naději na inspiraci. Vozit průměrné zahraniční soubory jen pro to, abychom se přesvědčili, že naše divadlo je lepší, není rozumné. Na druhé straně stojím za názorem, že české amatérské divadlo mezinárodní kontext potřebuje. Je na Festivalovém výboru, aby zvážil, kdo za to bude odpovídat. Mělo by to patrně být České středisko AITA/IATA. To v letošním roce stálo za pozváními obou slovenských souborů a belgického z Bruselu (Vigilie nad mrtvým). To je i otázka koncepce zvaní dalších zahraničních hostů. V obou citovaných anketách mnohokrát zaznělo, že zahraniční účast je příliš bohatá a ozvaly se rovněž pochybnosti nad účelností pozvání švýcarské dechovky a pěveckého sboru z Belgie (hosté města z družebních míst). Jistě byly ozdobou zahájení přehlídky.

Mimochodem jak slavnostní a nápaditý úvod s paní kněžnou, polními myslivci z Náchoda a jejich střeleckou vložkou, tak parádní závěrečný ohňostroj (sponzorovaný místními podnikateli a firmou Art Production 65 z Hradce Králové) vytvořily pěknou ambalář přehlídky, hodnou 65. výročí.

Asi to bude chtít ještě něco doprostředka festivalu, např. divadelní pouť, více věcí do parku, jarmark lidové umělecké výroby apod. Přehlídku totiž lidé vnímají také jako slavnost a byť je její akcent v divadle, musí pamatovat rovněž na uspokojení tohoto očekávání. Ostatně už příští rok bude možná otevřena přístavba Jiráskova divadla a přehlídka se zbaví Slávie, jejíž ambicí je být hospodou. Soudím tak podle neúcty, s jakou se provozovatelé chovají k divadelnímu dílu.

Vraťme se však ještě k financím. Je otázkou, zda by na dopravu souborů nepřispěly městské a obecní úřady, které ostatně právě v příštím roce budou mít díky nižším odvodům do státního rozpočtu mnohem více prostředků. Radikálním názorem je zkrácení přehlídky na pět dnů a větší omezení počtu souborů. Obě ankety (řízená 78 respondentů, anonymní - 30 odevzdaných odpovědí) se v cca 90 % vyslovily pro zachování dosavadního rozsahu přehlídky. K oběma anketám se podrobněji vrátíme v některém z dalších čísel AS.

Co ještě dalšího bylo letos v Hronově kromě divadla k vidění a slyšení. Doplňkový program přinesl koncerty, výstavu Hronovské návraty podruhé (zpravodaje, programy a jiné dokumenty) v Městské knihovně E. Hostovského, drobnou výstavu Vykročili jsme stejným krokem k 125. výročí založení Tělocvično-hasičské jednoty Sokol v Hronově v Jiráskově divadle, veřejnou nahrávku Českého rozhlasu (soutěž Hronov-Litomyšl), filmová představení. Osobně si myslím, že toho bylo dost, až si lidé stěžovali, že nestíhají. Na Hronově je totiž stále mnoho těch, kteří chtějí stihnout všechno. Jako velmi užitečná se ukázala být beseda k legislativním otázkám (formy právní existence souboru, autorský zákon, včetně agentur). K besedě se podrobně vrátíme v příštím čísle AS, kdy také přineseme výklad JUDr. Lucie Gromovové, lektorky besedy, k problematice zálohové organizace. Jak se totiž ukázalo, mezi účastníky besedy převládala právě tato forma existence. Soubor jako zálohová organizace působí při nějakém zařízení a částečně od něj dostává nějakou podporu. Je až zarážející, jak malé právní povědomí máme. Řada lidí se domnívá, že např. peníze získané sponzory na inscenaci patří v případě zálohové organizace jí, tj. souboru. Opak je pravdou. Jsou to peníze mateřského podniku a ten má právo užít je i jinak než na divadlo.

Předseda parlamentu Milan Uhde při zahájení 65. JH
Foto: Z. Majer

Výjimečnou podobu měla letos festivalová brožura. Kromě informací o inscenacích v programu zahrnula anketu k 65. výročí JH s vyjádřeními také M. Uhdeho a P. Tigrida a zamyšlení na téma: JH - paměť českého divadla.

Co říci na závěr. 65. ročník JH se patrně vydařil více než ten předcházející. Znamená návrat některých dříve úspěšných souborů (AHA! Lysá n. L., Jirásek Česká Lípa), ukázal, kolik kumštu rozdává starší generace, pro níž se seniorské divadlo stalo příležistí navíc, to vše stvrzené stálicemi typu Ořechovského divadla, Střípku Plzeň, Duhy Polná a pod. To vše snad potvrzuje, že se české amatérské divadlo definitivně odrazilo ode dna a vyvíjí se jako přirozený životaschopný organismus. Samozřejmě, že je amatérské divadlo obrazem doby. A ta přináší i rozklížení hodnot a jistou "nedorozhodnutost" (termín M.Klímy). Před tvůrci leží všechny možnosti a oni se vlastně bojí se definitivně rozhodnout pro jednu z nich. Právě klíčovým posláním Hronova je přispět k procesu uvědomování. A to může jako žatva učinit v míře vrchovaté. Takže 65. JH je mrtev, ať žije 66. Jiráskův Hronov.

Lenka Lázňovská

KOMERČNÍ BANKA a.s.
CENTRÁLA PRAHA
POŠT. SCHR. 839
114 07 Praha 1

22. května 1995

sekretariát
Hájková/24022604

Městský úřad Hronov
ing. Miroslav Houštěk
náměstí ČSA čp. 5
549 31 Hronov

V Praze dne 17. 5. 1995

Vážený pane,

s potěšením Vám oznamujeme, že Vaše žádost o finanční dar na realizování 65. ročníku Jiráskova Hronova celostátní přehlídky amatérských divadelních souborů s mezinárodní účastí byla projednána s kladným výsledkem. Bylo rozhodnuto, že výše příspěvku bude činit Kč 100 000,-. Proto, abychom mohli tuto naší finanční podporu převést musíme uzavřít darovací smlouvu. Žádáme proto o zaslání chybějících údajů na vzoru smlouvy, jejíž kopii v příloze zasíláme. Po předložení těchto údajů vyhotovíme darovací smlouvu, kterou s Vámi uzavře ředitel divizní pobočky Komerční banky Hradec Králové v následně sjednaném termínu.

Se srdečným pozdravem

ing. Karel Hanek
ředitel sekretariátu

Příloha: 1

Zmenšená kopie dopisu Komerční banky

HRONOVSKÉ IMPRESE, EXPRESE A INSPIRACE ... aneb "CO JSEM SI ZAPAMATOVAL Z CELOSTÁTNÍ MEZIDRUHOVÉ PŘEHLÍDKY AMATÉRSKÉHO DIVADLA 1995".

IMPRESE - (lat.) silný dojem, v Humově filozofii pramen veškerého poznání.

1) Obrovská převaha mladých v souborech i publiku ...
2) Umělecký výsledky "seniorského divadla" ...
3) Převaha inspirativního nad obecně známým ...
4) Zajímavá sestava debatérů v seminář M
5) Ochota hronovských pořadatelů, techniky, výborná kuchyně a obsluha ve školní jídelně - dobrý týden mezi dobrými lidmi.

Dále pak inscenace:

Bánovce nad Bebravou - V NEBI SA ČÚRA STOJAČKY

Do programu si dali "moudro" pana Janovice: Dobré divadlo by najmä nemalo byť teatrálne!
Dobře, že se ho nedrželi! Strhli mě svým "tyátrem", myšlenkami, zpěvem, hudbou, kvalitním mladým herectvím. Bolo to naozaj dobre prežité odpoludnie...

Senioři z Plzně - POSLEDNÍ LÉTO

Kouzelná hra o Sarah Bernhardtové a George Pitouovi (tajemníku a životopisci slavné divy druhé poloviny devatenáctého a začátku dvacátého století), adekvátně kouzelně interpretovaná S.Trčkovou a O.Maršálkem.

Senioři z Hronova - MEDVĚD

Čechovova hříčka dala příležitost jak alternujícím dámám - V.Mackové či V. Prouzové a pánům B. Beranovi a J. Kubinovi, aby na malé ploše dali zaznít tomu lepšímu, čím k nám promlouvá repertoárové divadlo - příběhem a psychologickým herectvím. A výkon páně Kubinův považuji za zcela mimořádný a nepřehlédnutelný i v kontextu letošního, zvláště kvalitního Hronova. Leč především mě obě tato dílka sdělila, že "generační" nemusí být vždy "mladý". Tihle - víc pamatující - mě nejen potěšili, ale i přesvědčili.

Český Těšín - KOMETA

Když českotěšínské divadlo mluví polsky, německy, anglicky, francouzsky a myslím, že i jidiš, očekával bych, sám od sebe, otázky. Kupodivu jsem si žádných nekladl. Obrazivá řeč příběhu, jeho atmosféra, surrealistické výtvarné prostředky, zkratkové znakové herectví, fantasticky přesně použitá hudba mě vcucly, jako kalhotky značky Bobi čuránky batolete. Byl to pro mou starou, okoralou duši elixír, přinášející blaho ... blahopřeji!

Lysá nad Labem - Goldbergovské variace

No jo... kdo holt umí, ten umí... Pan Tabori, autor hry umí, pan Pokorný, režisér umí, páni herci Rezek a Škyrňa umí, i dámy Dohalská a Říhová umí a i všichni ostatní UMÍ... Pan autor mne hluboce zasáhl, inscenace mě vyhověla. V duchu jsem se uklonil, poděkoval, stále ještě přemýšlím a odmítám jiná řešení, i když vím, že jsou. A ještě něco... mám potěšení z faktu, že Taboriho lze inscenovat na amatérské bázi. To je přece fajn - no ne?!?

Praha - CESTOU TANCE

Dva soubory, dva choreografické přístupy, jeden báječný večer. Krásný holky, krásně kostýmovaný, krásně svícený při přesně padnoucí a slušící hudbě. Poesie beze slov, dramata bez mordů, komedie bez utírání si nosu židlemi. A to všechno v jednom, jediném, báječném večeru...

Ořechov u Brna - BYLO NEBYLO aneb (jak Vlastimil Peška Hronov dobyl)!

Nesmazatelným písmem je jistě v ořechovské knize narozených zaznamenáno jméno Peška. Ne-li, je to velká chyba, neboť za vše dobré i špatné, co se v ořechovském divadle za posledních dvacet let stalo, může jmenovaný muž. Muž velké invence i velké autority. Muž mnoha tváří - muzikant, dramatik, scénograf, ale především muž jednoho ksichtu - vtipný glosátor života. Soubor, zpočátku víc nadšený, než znalý, vypiplal v šestnáct individualit a přifařil sedmnáctého, šedivého, leč jevištně čilého Klašku. Navíc představení v Hronově blýskalo na všechny světové strany odlesky drahokamu.

EXPRESE - (lat.) vyjádření psychického stavu nebo citového volního postoje. Expressis verbis: říci naplno.

Klapý - UKRUTNÝ LORCO CORRIDOU VONÍŠ...

Jedinkrát jsem v Hronově nezůstal nezaujatý... můj osobní nesouhlas téměř se vším, co se před mým zrakem a duchem odehrávalo mě až zaskočil. Nesouhlasil jsem s implantací mužů do světa žen, corrida mně připadla neadekvátní ozdobou, herectví přibližné a v horším případě proklamativní, scéna nevyužitá, opakovačky insitně komické a dva mordy (dokonce i Bernarda to schytala), nesmyslné. Dorazil mě "obraz posloupnosti", kdy žezlo-hůl přebírá, jak jinak tělesně postižená (a tím i zlá?)...

Vše mě popuzovalo - proto mě, pane Valeši odpusťte moje expressis verbis...

INSPIRACE - (lat.) podnět, popud, vnuknutí, náhlý nápad.

Česká Lípa - PLAY MACBETH

Je mně líto, že nemohu českolipské zařadit do skupiny impresí, ale velkolepě vystavěná architektura inscenace panem Klapkou nebyla pro mě dovršena v herecké složce. Čímž zdaleka netvrdím, že herci byli špatní - pouze nebyli (pro mě!), v jednotě s onou, výše zmíněnou inscenační "architekturou".

Praha - KOUZELNÝ SPLAV /A PLAV/

Ze zvláštního divadelního tvaru (jakoby původně neurčeného pro diváka), se místy klubala krásná herecká místa, vtipné mizanscény a dokonce i myšlenky s přesahem ...

Hradec Králové ... ŠEJKSPÍR ...

U pramenu hronovské "vody dobrůtky" jsem se dobíral pramenů inspirace nejmladší herecké generace a i když jsem se všech nedobral, (jak jinak!), tak jsem byl rád a tu a tam potěšen, (viz) "...jsem zed...!

Bratislava - SEDÍM V IZBE

Špatně jsem rozuměl (věc hlasitosti), špatně a velmi obtížně mně docházely poetické obrazy ve slovenštině a proto jsem příliš sledoval jevištní obrazy páně Pitinského a tu leckde, bůhvíproč, mi připadaly dost konvenční - ale inspirace, inspirace tu byla!

Inspirativní mně nepřipadaly inscenace:
Přerov - JÁNOŠÍK PODLE VIVALDIHO ● Ústí na Labem - PTÁK OHNIVÁK A LIŠKA RYŠKA ● Náchod - TVRDOHLAVÁ ŽENA ● Brno - UTOPIE ● Jilemnice - NEVESTA

Úplně na konec. O hostech vždy jen dobré. Proto nic nepíši o zahraničních tyátrech. Ale o hostitelích to už neplatí - takže: Pokud, páni hostitelé, přivážíte představení, v nichž se vydatně mluví, postarejte se o informaci pro diváka. Znám mnohé způsoby, jak poinformovat, ale přece Vám, vážení, světem protřelí a zkušení nebudu radit. A když - tak za prachy - přesto, že jsem ten "ochotník".

Blansko 14. srpna 1995 - váš Jiří Polášek.

Dobrý amatér musí být také dobrý pracovník a občan, říká pan Hiroshi Koizumi, exotický host letošního JH

Pan Hiroshi Koizumi, drobný muž středního věku s živýma očima, je na mezinárodním poli amatérského divadla váženým mužem. Byl dlouholetým prezidentem výkonného výboru organizace AITA/IATA, dnes je prezidentem jejího Asijského regionálního centra. Ve své vlasti, Japonsku, je víceprezidentem NADA (Japonská asociace amatérského divadla), reprezentantem souboru BUNGEIZA, v němž působí čtyřicet let také jako herec a režisér. Rovněž je členem přípravného výboru prestižního mezinárodního divadelního festivalu v městě Toyama. Tento festival se koná jednou za dva roky a v příštím roce se uskuteční jeho 11.ročník. Pan Koizumi je nadšeným propagátorem japonské kultury v zahraničí. S velkým úspěchem se setkaly jeho dílny japonského lidového divadla v Irsku a USA. Letošního Jiráskova Hronova se zúčastnil na pozvání starosty města a Českého střediska AITA/IATA. Trochu s problémy (role tlumočníka z japonštiny do angličtiny a naopak se ujal jeho syn) jsme si s ním povídali o japonském divadle a jeho zážitcích z Hronova. Z jeho odpovědí musíte odečíst pověstnou japonskou zdvořilost.

Můžete představit divadlo Buingeiza?

Bylo založeno v chaotickém poválečném období v r. 1948. Od tohoto roku vyvíjí amatérské aktivity bez přerušení až dodnes, tedy více než 45 let. To je v japonském kontextu hodně. Členy souboru jsou převážně úředníci, obchodníci a studenti. Umělecky se zabýváme divadlem, včetně muzikálu a folklórním divadlem. Od poloviny 70.let pravidelně jezdíme do zahraničí. Hrajeme světovou (převážně evropskou) klasiku i současné autory, ale také hry japonské provenience, včetně pohádek pro děti. Mohu uvést např. hry A. P. Čechova Tři sestry, Strýček Váňa a Námluvy (účast na světovém festivalu v Monaku v r. 1993), Rodinu Tótů I. Örkenyho, Lekci E. Ionesca (účast na světovém festivalu v Haldenu v r. 1991), hry J. B. Pristleye, z japonských autorů jsou to např. Seiichi Yashiro, Naoya Uchimura a další a další. Od r. 1983 se členové souboru podílejí na organizaci mezinárodního festivalu v Toyamě, kde také od r. 1992 sídlí sekretariát Japonské asociace amatérského divadla. Dnes má soubor 40 členů. Nepřijmeme však každého zájemce. Domnívám se totiž, že dobrý amatér musí být také dobrý pracovník a dobrý občan.

Zmínil jste japonské hry. Znamená to, že hrajete také tradiční japonské divadlo?

Patrně vás zklamu, ale není to tak jednoduché. Tradičním japonským divadlem se zabývá pouze několik profesionálních skupin. Ty však nedělají nic jiného. My hrajeme naše současné autory a pokoušíme se také ozvláštnit hry evropských klasiků prolnutím s reáliemi

Hiroshi Koizumi *Foto: Archiv*

japonského životního stylu, včetně našich tradic. Velký úspěch měla např. inscenace Námluv A.P. Čechova, kdy text byl zasazen do typického japonského prostředí s použitím našich zasnubovacích rituálů. Myslím si, že divadlo tak bourá lidské a především jazykové bariéry mezi národy. Jsem hrdý na to, že náš soubor je průkopníkem v oblasti mezinárodních vazeb japonských divadelních aktivit. A divadlo je zase významnou součástí národní kultury, takže naše aktivity mají vlastně širší dopad.Např. řadu her evropských autorů jsme nechali přeložit do japonštiny a uvedli u nás jako premiéru (Rodina Tótů, Lekce). Podařilo se nám položit základy k tradici japonského divadla v Madarsku (současná chot pana Koizumiho je Madarka - pozn. redakce). V Budapešti a Debrecenu se uskutečnily už dva festivaly japonského divadla.

Jaké podpoře se těší v Japonsku festival v Toyamě?

S radostí konstatuji, že prefektura ve městě festival nejen podporuje, ale významě mu finančně pomáhá. Právě tento festival dodává lesk městu, které leží u Japonského moře v severní části Japonska s výhledem na japonské Alpy 3000 metrů nad mořem a je tedy vzdálené ruchu a možnostem našich velkoměst. Hlavní finanční váha spočívá na Japonské nadaci pro kulturní výměny.

Můžete nám něco říci o přípravách ročníku 1996?

Zvláštností příštího ročníku je spojení dvou mezinárodních akcí - divadelního festivalu a 2. ročníku Mezinárodního festivalu dětského divadla s Festivalem národní kultury, jehož mottem je "život a žití". Uskuteční se v Toyamě od 28.9. do 7.10. Počítáme s účastí řady zahraničních skupin, které z nabídek vybere přípravný výbor. Možnost účasti jsme nabídli také Českému středisku AITA/IATA. Těším se na českou přihlášku a slibuji, že pro ni zvednu ruku. Každý český soubor zde dosud uspěl (naposledy zde z českých amatérských souborů hostoval loutkářský soubor PEKUF Třeboň s inscenací Dykova Krysaře v r. 1989 - pozn. redakce) a každý ze souborů, které jsem viděl tady na JH, byl dobrý. Samozřejmě musíte dodržet naše propozice, tj. dvanáct osob a hodinová produkce.

Zúčastnil jste se pouze části JH, co jste tady viděl a co říkáte úrovni českého amatérského divadla?

Viděl jsem šest představení, z toho dvě zahraniční (Vigilie nad mrtvým a Pan kdokoliv). Z českých to byly Poslední léto, Medvěd, Ukrutný Lorco, Kometa. Opravdu to není moje první setkání s českým divadlem, znám ho z Japonska i z mezinárodních festivalů, světové festivaly nevyjímaje, ale musím říci, že jsem byl překvapen. Zajímavé scénické obrazy, dobré herectví, osobitá dramaturgie. Rozuměl jsem, aniž bych znal jazyk. Jedním slovem exelentní. Nahlédl jsem také do dvou seminářů - jednak anglické třídy, jednak semináře pana Schejbala. Zaujal mě zvláště ten druhý. Myslím si, že by byl zajímavý i pro naše divadelníky.

Nemohl jste se sice podrobněji seznámit s organizací JH, ale je přesto něco, co Vás zaujalo či překvapilo?

Víte samotný fakt šedesáti pěti let existence tohoto festivalu, je něco naprosto výjimečného. Něco, co vám celý svět může závidět. Překvapením pro mě bylo, že festivalem doslova žije celé město, např. děti, které prodávají bulletiny a brožury. To by asi u nás nebylo možné. Pravděpodobně velký podíl na této realitě má starosta města, sám aktivní divadelník, jehož inscenace byla dokonce uváděna na festivalu. Pro nahlédnutí do kuchyně však samozřejmě nestačí být na festivalu. Zkusili jsme díky zmiňované nadaci formu přímé stáže na přípravách a realizaci festivalu. V ročnících 89 a 92 jsem ji nabídl osobám z Filipín a z Madarska. Přijeli k nám a pracovali společně s námi. Možná, že něco takového by bylo zajímavé i pro české organizátory.

Děkuji za rozhovor.

Připravila Lenka Lázňovská

Divadlo Bungezia Toyama / Tři sestry *Foto: Archiv*

DIVADLO BEZ DIVÁKA JE NESMYSL

říká Milan Schejbal

Údaje do případného dotazníku

- věk 43 let
- nedokončená studia jazyků na filozofické fakultě v Praze
- amatérské soubory Dvacetník a slavnější Anebdivadlo (Voltaire: Candide 81, Hrabal: Pábitelé 82, Čapkové: Adam Stvořitel 83, Musset: Lorenzaccio-Florencie 1536 - premiera 85)
- lektor mnoha amatérských přehlídek a dílen (poslední léta zvláš Kurs praktické režie ve Vysokém, Klub-nejen-mladých divadelníků na Jiráskově Hronově)
- 80. léta - dramaturg, později ředitel Žižkovského divadla Praha 3
- 2. polovina 80. let - studium DAMU, pedagogové Jaroslav Vostrý, Jan Císař, absolutorium 1990
- angažmá Kolín, Příbram, Most, Hradec Králové
- od sezóny 1994/95 režisér a umělecký šéf Divadla ABC, Městská divadla pražská
- rozvedený, syn Jakub 17 let, syn Ondřej 2,5 roku

Rozhovor, který budete číst v chladném podzimu, se odehrával v horkém odpoledni 65. Jiráskova Hronova, na němž Milan Schejbal působil jako lektor Klubu (nejen) mladých divadelníků.

Co pro vás znamenalo amatérské divadlo?

Strašně moc. Bylo pro můj život zásadní a je pořád strašně důležité. V 70. a 80. letech co bylo k vidění, bylo u amatérů. Potkal jsem se tu s lidmi, kteří mi pro divadlo "otevřeli oči", byli mou inspirací jako třeba Franta Zborník z vodňanské Šupiny nebo Luděk Richter. Dělali jsme i společné dílny. Také Vašek Klapka z České Lípy, později Petr Lébl - přinášeli stále nové podněty, které člověk musel zpracovávat. Bylo to pro mne rozhodující. Neumím se od něj odpoutat a ani nechci. Bral bych to jako ochuzení.

Jak na základě své zkušenosti vidíte vývoj českého amatérského divadla od dob působení Anebdivadla do současnosti?

Začátkem 80. let se vynořila skupina divadel, mezi jejichž tvůrce patřili někteří divadelníci, o nichž jsem se už zmínil. Byla to především Šupina vedená Františkem Zborníkem, Paraple Ludka Richtera, Klapkův DK Jirásek Česká Lípa a Anebdivadlo. Naše generace v té době velmi intenzívně prožívala pocity beznaděje, které se vázaly na stav společnosti. Taky jsme ji ve své tvorbě reflektovali, ale ve výsledku jsme proti ní stavěli naději.

Rozhodně se dá říci, že jste jako první začali ve své tvorbě spojovat postupy divadla autorského, které se velmi výrazně prosadilo v sedmdesátých letech, i když jste - kromě Richtera - vyrůstali z báze "tradičního", činoherního divadla...

Po nás, v polovině osmdesátých let, nastoupila generace Petra Lébla a jeho Doprapo, později Jelo, a Ochotnického kroužku J.A. Pitínského. Ty už naděje moc nezajímala, bez rozpaků vmetli spolu se šlehačkovým dortem divákům do obličeje pravdu o šklebu doby, která jakoukoli iluzi a naději ztrácí. Zajímala je beznaděj jako jev a vyjadřovali ji velmi intenzívně.

Po roce 89, po překonání největší bezradnosti a krize, přišla generace mladých plná naděje, optimismu. Podstatným atributem všeho jejich činění byla hravost, přátelskost. Dávali to znát nejen v divadelním výrazu, ale i v prostém setkávání při přehlídkách. Bylo to bezbřehé a vlastně až v letošním roce mám pocit, že se divadlo konečně začíná tematicky i výrazově strukturovat. Není náhoda, že se zároveň na Jiráskově Hronově objevili dva představitelé bývalého nejsilnějšího, středního proudu - AHA! Lysá nad Labem s Mirkem Pokorným a DK Jirásek Česká Lípa. Je to moc dobře, signalizuje to, že situace českého amatérského divadla začíná být normální.

Co vás nejvíc zaujalo jako lektora Klubu divadelníků na letošním JH?

Je to zajímavý nový rys, přesah, který jsem nikdy předtím neregistroval. Divadlo se dnes dostává i do oblastí, kde nikdy předtím nemělo místo. Jistě, jeho hranice už léta rozvolňuje dramatická výchova směrem k pedagogice a psychologii. Ale v Klubu pozoruji, že se o divadlo začínají zajímat a jeho zákonitosti chtějí prozkoumat i profese zdánlivě odlehlé. Mám letos ve třídě dva budoucí právníky, kteří nechtějí dělat divadlo, ale mají pocit, že pro praxi potřebují znát jeho zákonitosti, principy komunikace. Podobně jeden ekonom. Divadlo je esencí lidských vztahů, lidského jednání - a to jim podle jejich názoru může lidsky i pracovně pomoci. To je pro mne překvapivé. Odhadoval bych, že téměř 40% frekventantů tříd se nechce věnovat divadlu, i když je do hloubky zajímá. Vlastně i v přehlídce se objevuje ta "infiltrace lidmi odjinud" - vezměte si třeba soubor FILTRÉ. Jsou to výtvarníci, kteří se rozhodli se v tuto chvíli vyjádřit divadlem.

Nebývalé je i to, že v klubu pracují i studenti DAMU a JAMU. Jsou čtyři a nejsou všichni odchovanci amatérských souborů. Prostě mají pocit, že tu nahlédnou divadlo v jiných souvislostech, v odlišném úhlu.

Tradičně se lamentuje nad nižší vzdělaností a kulturností mladých, přiznávám se, že občas taky tomuto pocitu propadám. Jak z tohoto hlediska vypadají frekventanti klubu?

Vždycky se v něm scházel zcela výjimečný vzorek mladých lidí s poměrně vyhraněným zájmem i průpravou. Ostatně podle statistik se o divadlo zajímá asi deset procent populace. V rámci tohoto vzorku vzdělanost roste každým rokem. Evidentně. Je to především v šíři kulturních zájmů, méně v hlubších teoretických znalostech.

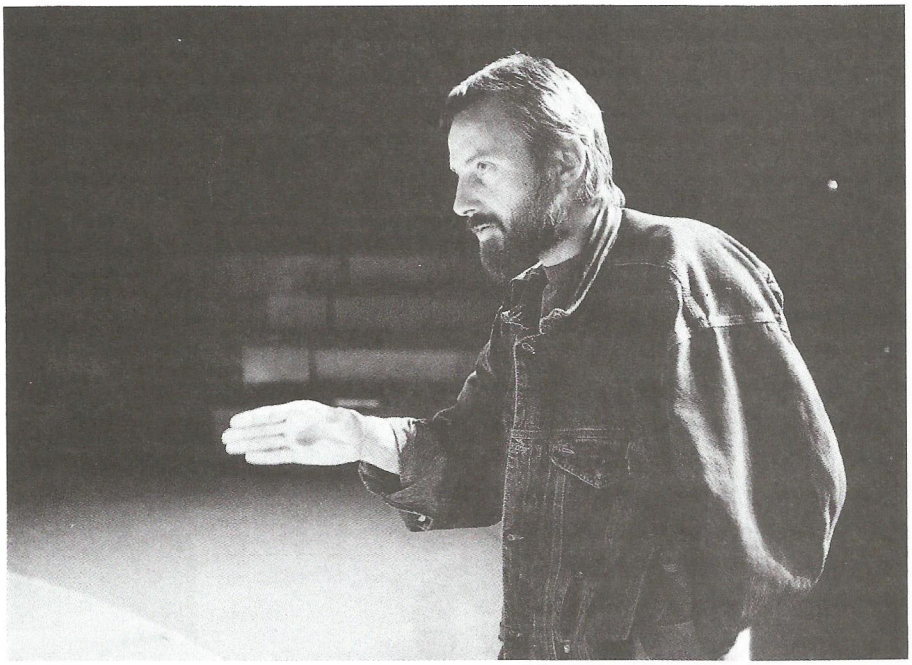
Obraťme list: začínáte druhou sezónu ve funkci uměleckého šefa Divadla ABC. Přišel jste do něj ve chvíli, kdy vrcholila popřevratová divácká krize. Ale v uplynulé sezóně se začali diváci do hledišť vracet ...

Najednou zjistili, že politika už není taková detektivka, že americké filmy nejsou zrovna originální a televize je z 99 procent komerční - nabízí stále stejnou podívanou a reklamy si jsou stále podobnější. Zároveň se i divadelníci začali vzpamatovávat ze zhrzení, že je po památném listopadu a prosinci 89 nikdo nepotřebuje, rozplynul se mýtus, že divadlo ztratilo téma. Tvůrci si uvědomili, že by se divadlo mělo vrátit k člověku, ke vztahům mezi lidmi, k nejzákladnějším hodnotám a řádu. I vlivem existenčního tlaku si uvědomili, že divadlo bez diváka je nesmysl.

A přitom si diváka nemůžeme vybírat jako rozinky z těsta. Měli bychom se snažit oslovit univerzálního diváka.

Existuje vůbec něco takového jako je univerzální divák?

Myslím, že nejlepší věci vznikají tehdy, když je "odborník spokojen a divák chodí". To je ideál. Splňoval ho podle mého názoru Formanův Amadeus nebo Forrest Gump ve filmu, v divadle Rok na vsi v Národním. Universální divák je ten, kdo jednou s důvěrou přijde do divadla pak už si cestu najde vždycky, protože je mu tam dobře. Samozřejmě je výborné, že různá divadla mají své diváky, že se diferencují, nejsou stejná. Mně je dnes na pražské divadelní síti sympatické právě to jak se profiluje. Že je tu třeba Zábradlí Petra Lébla, malé

Milan Schejbal - Foto: Pavel Štoll

divadlo s výraznou poetikou, divadlo, které může být v nakládání s divadelními prostředky považováno za experimentální nebo i výlučné. Zdá se mi, že jeho poetika odpovídá prostoru divadla.

Vy jste ovšem uměleckým šéfem divadla, které má tradici spíše divadla bulvárního, divadla lehčího žánru, ale taky tradici latky, kterou mu nasadila éra V+W. A vstupoval jste s dramaturgyní Janou Paterovou do situace, kdy se uvažovalo, zda toto divadlo nezrušit, do situace naprosté ztráty diváka, v níž ani "osvědčené" lehčí tituly nefungovaly ...

Kdysi jsme vtipkovávali, že by se mohlo sloučit Divadlo E. F. Buriana s ABC a jmenovalo by se Divadlo ABCDEFB... Doba nevyhraněnosti ovšem skončila. Věděli jsme, že by divadlo mělo mít svou tvář, divák by měl vědět, proč jde k nám a ne jinam. Přitom jsme přišli před rokem, kdy některá místa v rámci kulturního trhu už byla zaplněná. Např. se mi zdá, že Divadlo Pod Palmovkou se pod vedením Petra Kracíka velmi dobře profiluje jako divadlo silného příběhu...

Vy se ovšem vzhledem k tradici ABC nevyvážete z toho dělat divadlo zábavné...

Ani nechceme. Své směřování jsme si taky pojmenovali jako kvalitní zábavné divadlo. Zábavnost nechápeme pouze jako klasické hry zábavného repertoáru, to se evidentně neosvědčilo. Je to pro nás: 1) Velký příběh, který bude inscenačně zpracován tak, aby to odpovídalo době v níž žijeme. 2) Do ABC vždycky patřil proud hudebního divadla. Nechceme jistě konkurovat Karlínu, představujeme si menší hudební divadlo kvalitních titulů - např. z klasických Funny girl, Kabaret. 3) Inteligentní humor, kterému se může zasmát uvažující člověk konce 20. století. Do Nejkrásnější války nepůjdeme, to je cesta do předem prohraného boje. 4) Každoročně bychom chtěli uvést jeden titul, který je na pokraji této zábavnosti, ale přes "menší diváckost" reflektuje naši dobu a může mít značný význam pro rozvoj souboru. Máme na mysli texty s komediální nadsázkou na hranici absurdity, černé grotesky. Hranicí je asi tak Dürrenmattův Frank V., už sem nepatří jeho filozofičtější texty jako třeba Meteor.

Myslím, že ke snaze vycházející vstříc potřebě diváka po romantice, která nebyla a ani nemohla být za minulého režimu příliš uplatňována,

k osobité cestě za divákem patří i to, že se divadlo opět vrátilo na ulici, do přírodních amfiteátrů i do dekorativních přírodních či historických zákoutí. Režíroval jste počátkem prázdnin Shakespearovo Zkrocení zlé ženy, které agentura FOIBOS uváděla na nádvoří Starého purkrabství Pražského hradu. Jakou zkušenost vám to přineslo?

To nádvoří je prostorem pro 900 diváků, tam si nevystačíte s detailem, tam oči jako jeden ze základních výrazových prostředků herce přestávají fungovat. Takže hercův výkon se musí stavět na větší expresi, větším gestu, musí komunikovat nikoliv vnějškovými, ale vnějšími prostředky. Herce to nutí víc přemýšlet, o čem je jeho role, aby nebyla rozplizlá, aby ji přesně, pevnými tahy konturoval. Myslím, že si musí jasně odpovědět na otázku: "co divák bezprostředně pochopí", jak říká Dürrenmatt. Co diváci bezprostředně nepochopí, to prostě nefunguje.

Pak tedy jdete-li z umělého prostředí sálu do autentického prostředí, nesmí se ten prostor stát vaším nepřítelem. Nádvoří Starého purkrabství je kouzelné a já jsem se ho maximálně snažil rozehrát jak využitím v aranžmá, tak nasvícením reflektory.

Hrozně mě potěšilo, že se za prázdniny odehrálo 30 repríz, pokaždé bylo plno, tedy 900 diváků, a že to bylo převážně české publikum. Pak to má smysl.

V podstatě "esteticky" fungoval i vlahý večer a hvězdy nad hlavou. Byl to atmosférotvorný prvek působící možná silněji než umělé nasvícení. Myslím, že se výrazně vrací u nás pozapomenutá role divadla jako velké podívané.

Zdá se, jako by se divadlo vracelo před 60. léta, před období chudého divadla s následující antiiluzívností a důrazem na fantazijní práci v 70. letech. Nejde zpět k psychologické iluzi, společné je, že jde opět o velké divadlo, které je ovšem obohacené o to období fantazie, metafory, umí postupy, které byly vlastní alternativnímu divadlu. To je zásadní posun.

S velkou výpravností, barevností, dekorativností pracoval od své amatérské Grotesky Petr Lébl, semínko podívané bylo ostatně už před patnácti lety v Bednárikově Kuličce. Ted se to ovšem prosadilo jako obecnější potřeba a jako obecné vlastnictví.

Jistě, velké divadlo už dnes "umí" všechny postupy, které byly v 70. a 80. letech vlastní Provázku, Ypsilonce, Okraji, Hadivadlu, amatérům. Vezměte si "filmový" střih Roku na vsi. Souvisí to i s tím, že na oficiální scény přišli režiséři z polooficiálních divadel - jako Ivan Rajmont, nebo Miroslav Krobot, Petr Kracik, Petr Lébl, Josef Kovalčuk půjde do Národního od příští sezóny - ostatně všimněte si - ti všichni s amatérským divadlem spolupracovali nebo ho sami dělali. Jistě je to zjednodušující tvrzení, ale má reálné jádro. To je dnešní české divadlo.

Vítězslava Šrámková

JUBILEJNÍ 15

Z POHLEDU SČDO

Ohlédnout se za sezónou, znamená vybavit si, co nás překvapilo v dobrém i zlém a jakých proměn jsme si na jevišti všimli. Zaregistroval jsem na přehlídkách i v praxi hned několik zjištění.

1. **Změnily** se opět **počty souborů a mohutnost jejich produkce.** Regionální přehlídky, které se ještě nedávno jen ztěžka dávaly dohromady, sbírají dnes často přihlášky přes meze své kapacity. Vedle reaktivovaných souborů na tom mají zřejmě podíl i kolektivy herecké mládeže. Když se do rozsahu severočeské přehlídky v Děčíně anebo do přehlídky divadla pro děti v Radnicích přihlášená představení nemohou vejít je to jistě starost, ale samozřejmě starost radostná. Tato dobrá stránka věci má ovšem také svůj rub. Je jím nevyhovující (totiž: již nevyhovující) systém výběru na vrcholné přehlídky. Pravidla vznikla v období minimálních či alespoň zmenšených počtů představení na stupních region - národní přehlídky - Hronov. V dnešním rozsahu produkce už přehlídky praskají ve švech. To si žádá revisi a novelu zásad.

2. **Určitá nadějná perspektiva:** nejen v mezioborové přehlídce Jiráskova Hronova se vedle sebe setkávají divadelní projevy různých druhů (tedy: oborů), ale např. loutkoherci se s činoherci soutěžně poměřují ve společných soutěžích. Tak už je tomu dnes v želečském trienale jednoaktovek, tak tomu bylo i ve 2. národní přehlídce DJH v Čelákovicích. Právě tady srovnání obou oborů podtrhlo podmínku vystoupení jednoho herce, společnou a shodnou oběma oborům: postoj, názor, stanovisko interpreta a jeho vůli i chuť sdělovat, komunikovat.

3. Podobně dobré je zjištění, že **práce, vynaložená na sebevýchovu,** na prohloubení vlastních možností a na rozšíření výrazového rejstříku se **zúročuje.** Po Jiřím Hlávkovi (Karlovy Vary) se také Marie Živná (Neratovice) po přípravě v krátkometrážních monolozích na Pohárku SČDO pustila do úkolu čtyřnásobně rozsáhlého a složitého - do divadla jednoho herce.

4. Zatímco v celovečerní dramaturgii se autorská tvorba soustřeďuje k úpravám a přepisům hotových předloh, **v malých a nejmenších formách** (aktovka, dialog, skeč) **zjišťuji nápaditou tvorbu původní.** Je jí stejně aktovka Jiřího Cinkejse (Muž a dívka, přehlídka Pražská aktovka a ocenění v Želči; v samostatném večeru Aktovky z aktovky je textů pět) jako slibné miniatury severočeské mládeže (skeče Robinson Crusoe a Když muž se ženou jídá, přehlídka v České Lípě). Možná, že po malých formách přijdou větší.

5. Letošní sezóna (sezóna želečské přehlídky) byla přirozeně **bohatá na produkci jednoaktovek.** Do Želče se jich přihlásilo 22 a z třetiny vybraných do národní přehlídky se značný díl představil lyricky založenou inscenací: především to byl jilemnický Hoffmeister, ale také pražský Cinkejs a pardubický Williams. V době, přikloněné na jedné straně komediím, fraškám atd. až po pokleslý humor a na druhé silně dramatickým, napínavým atd. podívaným až k pokleslým krimi, je lyrická tendence na jevišti milým překvapením. Tím spíše, že ani v nejmenším nešlo o unylou poetizaci, nýbrž o kreace výrazně divadelní.

6. **Negativní zjištění:** dost značný díl divadelní produkce je dnes v režii i v dramaturgii názorově bezvýrazný, beztvarý. Utíká se k veseloherním žánrům a k parodiím, ke koncepcím, jež svoje vlastní stanovisko nechávají alibisticky otevřené k volnému uchopení divákům. Ovšemže soubory mají právo hrát, co jim libo, leč: zarážející je, že tyto tendence prosakují i do oborů či žánrů, vyhlášených zřetelnými společenskými podtexty a vyhraněnými postoji v minulých letech. Zjišťuji je v koncepci dialogů na Pohárku SČDO nebo v malých formách mladého a netradičního divadelního projevu.

7. **Pozitivní objev: naše seniorské divadlo.** Chtěli jsme si srovnat krok s cizinou a také zkusit něco nového. Zjistili jsme, že organizačně jsme (první plzeňskou přehlídkou) snadno a rychle krok srovnali a umělecky máme před zahraničními seniory dokonce velký náskok. Oni totiž začínají zkoušet svoje amatérské herectví až v důchodu, tedy ve věku, kdy tvorba našich seniorů vrcholí. Pro příklad stačí připomenout představení dvojic Trčková-Maršálek (Poslední léto) nebo Mikešová-Rada (v představení Námluv).

Co byla jen náhodná novinka sezóny a co se stane trvalou tendencí nebo déledobým projevem amatérského jeviště, ukáže čas.

jh

Seminaristé Klubu nejen mladých divadelníků předvádí ukázky své práce
Foto: Jaroslav Kodeš

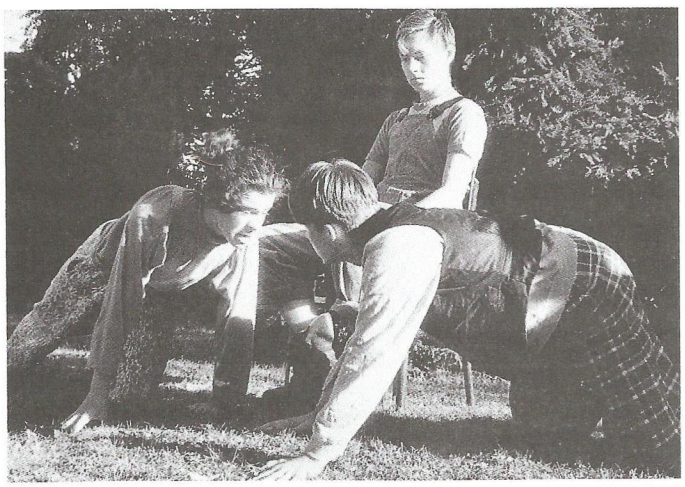
OHLÉDNUTÍ

ZA DIVADELNÍ SEZÓNOU 1994/95 VE VÝCHODOČESKÉM REGIONU

Uplynulá divadelní sezóna, či pro někoho školní rok, znamenaly pro divadelníky z libosti, pro děti i pedagogy dramatických odborů, oddělení a zákoutí příslušných učilišť velmi plodné období, někde završené úspěšnou sklizní. Značně se rozrostl společenský dosah sledovaných aktivit prezentovaných na veřejnosti, byť někdy pro vymezené komunity. Navrací se zájem o odbornou pomoc, o soutěže a o možnost srovnání vlastní činnosti s projekty kolegů, o hodnocení i odbornou kritiku.

K tomu podrobněji: **a) v souborech s tradicí**

Živnou půdu pro svou tvorbu znovu nalezly především městské divadelní soubory a nemusejí se už opírat pouze o ryze zábavné žánry, jak tomu bylo v několika minulých sezónách. Prostřednictvím většinou ověřených textů, často z pera klasiků, přivádějí své diváky pomalu zpět k závažnějším tématům. Mnohde atakují veřejnost divadelními přehlídkami amatérské tvorby a reakce bývá velmi příznivá. Za všechny jmenujeme Městské kulturní středisko v Jilemnici, kterému se v březnu podařilo šestkrát naplnit sál na prvně pořádané přehlídce "Divadlo a humor" při zcela mimořádném zájmu publika. Již v minulých letech si dobré jméno vysloužila přehlídka "Dospělí dětem" v Havlíčkově Brodě. Šikovné a dobře zorganizované propojení divadelních představení pro různé věkové skupiny s výtvarnou a literární soutěží pro děti zaktivizovalo školáky již od mateřských škol včetně pedagogů a rodičů na celém Havlíčkobrodsku. Kromě rozborových seminářů k představením se letos konal již druhým rokem specificky zaměřený seminář pro učitele. Společenský význam takové akce je nezměrný. Příkladů by bylo více.

Divadélko Jesličky ZUŠ Na Střezině Hradec Králové / ... šejkspír ... Foto: Ivo Mičkal

Složitou situaci na vesnici a snahu o novou identitu našeho venkova reflektují i jeho divadelní soubory, které na jedné straně projevují úpornou snahu o přežití a pokusy o kontinuitu činnosti v nesrovnatelně těžších podmínkách než před několika lety, na straně druhé otevřeně přiznávají neschopnost vnitrosouborovým i objektivním problémům čelit a postupně umlkají. Věřme, že ne navždy.

b) v "expanzních nádobách" ZUŠ

Jestliže něco v minulém období vyvolalo širokou polemiku mezi odborníky slovesných oborů, pak to byl mohutný vstup "zušek" do všech typů soutěží i do společenského života dětí, mládeže i širší kulturní veřejnosti. Průnik školních aktivit do života amatérských divadelníků se výrazně prokázal na regionální přehlídce mladého a netradičního divadla ve Vamberku, kde se setkal zkušený soubor Jumping Hamada z Pardubic na straně jedné s mnohdy diskutabilními výsledky školní tvorby, ale i s rovnocennými partnery ve snaze oslovit diváka v některých představeních Divadélka jesličky, ZUŠ Na Střezině z Hradce Králové, na straně druhé. Tento trend "setkávání" má před sebou zřejmě ještě značný vývoj a je se asi na co těšit. Znovu nás v závěru sezóny o tom na každém kroku přesvědčovala východočeská regionální přehlídka INSPIRACE 95, která nás pod morální záštitou Volného sdružení východočeských divadelníků a organizační rukou Střediska amatérské kultury Impuls provázela jednotlivými slovesnými obory, od špiček uměleckého přednesu, až po složité inscenační tvary alternativního divadla.

Karla Dörrová (pro AS, 18.8.95)

DIVADLO V TRÁVĚ '95

(DESATERO)

1.) Konalo se.
2.) Nepršelo.
3.) Finanční podpora MK ČR byla zásadní.
4.) Podpora OÚ Tábor a Měst. Ú. v Bechyni byla nezanedbatelná.
5.) Hodnotnými cenami festival zásobil JIHOTVAR v.d.
6.) I když v programu došlo k mnohým časovým posunům a změnám, odehrála se **všechna** plánovaná představení.
7.) Některá představení se některým líbila více, tatáž některá jiným některým méně. A naopak.
8.) Protože je pisatel vedoucím obou hlavních organizátorů a pořadatelů (Kulturní dům v Bechyni a OS Tatrmani), konstatuje, že organizace této skvělé národní přehlídky byla precizní, bezchybná, výborná, vynikající, chvályhodná, následováníhodná a vůbec všelijak jinak hodná.
9.) V rámci přehlídky hrálo Hudební divadlo Svitavy pohádku Bajaja i v dětské psychiatrické léčebně v Opařanech.
10.) **BYLO TO PROSTĚ SKVĚLÉ !**

Něco navíc.

Za zvuků skladby Krocan v trávě byl slavnostně instalován přenosný pomník trávě. Poté bylo přečteno něco z odborné literatury. To by snad k slavnostnímu zahájení národní přehlídky Divadlo v trávě stačilo.

Večerní, nebo lépe, noční porozhovor o tom, **CO, PROČ A JAK V TRÁVĚ** velice příjemně začala jedna divačka. Říkala něco v tom smyslu: "Já jsem z velkého města (Praha) a pro velké pracovní zaneprázdnění nemám možnost kulturní akce nejen navštěvovat, ale i sledovat. Pak přijedu na dovolenou do Bechyně. Tady teda máte tolik hodnotné kultury - kam se na vás jinde hrabou! Moc Vám za divadla, která jsem v Divadle v trávě viděla, děkuji."

Po tomto krásném ohodnocení národní přehlídky Divadlo v trávě si již nedovolím ze svého skicáku přepsat odborný a hluboce fundovaný rozbor všech představení, který jsem měl pro Vás připraven.

Váš J. B. - TATRMAN

VYDAŘENÁ ŽATVA

Festivalem "Divadlo v trávě" ožila klášterní zahrada v Bechyni o posledním červencovém víkendu. Tento článek je psán záměrně s menším časovým odstupem proto, aby jiskřivé, avšak povrchní zážitky ustoupily do pozadí důležitějších momentů.

Každoroční divadelní přehlídka "Divadlo v trávě" má začínající tradici - letos se konal teprve třetí ročník. Avšak jak organizátoři, tak účinkující jsou docela spokojeni s kvalitativním i kvantitativním růstem úrovně z pohledu protagonistů i obecenstva. Před publikem čítajícím průměrně dvě stě lidí - od zkušenostmi nezatížených dětí po "fousaté" divadelní kritiky - hrály soubory Tatrmani ze SPŠK Bechyně, Lužnice z Bechyně, Divadlo klauniky z Brna, Hudební divadlo Svitavy, Kejklíř a Bořivoj z Prahy, pantomimická skupina BB Duc rovněž z Prahy, divadlo cestovatelského klubu Járy Cimrmana (místně neurčité), Studio dell'arte z Českých Budějovic a Šumavský ochotnický spolek z Prachatic. Jak tento výčet napovídá, je přehlídka "Divadlo v trávě" jako celek žánrově nedefinovatelná.

Přesto, že celkově převládala představení pro děti (silné zastoupení měli loutkáři) a humor převažoval zcela jednoznačně i ve večerních dospěláckých jednoaktovkách, objevilo se zde i vážné experimentální divadlo a drama.

Diváci byli až na výjimky s výkony účinkujících spokojeni, i když z jejich pohledu nebyl bechyňský festiválek oproti podobným akcím svého druhu nijak výjimečný. Ani úroveň jednotlivých souborů není dost dobře možné hodnotit, a to nejen pro žánrovou nesourodost, ale také proto, že se zde s dávkou snesitelné "jevištní anarchie" mísili amatéři s profesionály, přičemž si všichni vybírali místo svého divadelního činu v zahradním areálu dle vlastní chuti. Tuto situaci umně vyřešil hlavní organizátor přehlídky Josef Brůček (šéf místního kulturního domu) při vyhlašování nejlepšího letošního souboru. Ocenění "nejlepší divadlo v trávě" si totiž odvezli všichni.

Charakteristickým znakem bechyňského divadelního hemžení bylo samotné prostředí (což naznačuje název akce). Šťastná volba organizátorů přemístit místo konání do rozsáhlé a členité klášterní zahrady nabídla aktérům široké možnosti k výběru a umístění scény. Tato zdánlivá přednost se však stala pro někoho pruběžským kamenem. Delší hry s nedostatečně živým nábojem původně určené pro uzavřená jeviště se totiž v plenéru, kde soustředění diváka ovlivňovalo mnoho rušivých vjemů (například burácení motorových kluzáků) ukázaly jako nevhodné, protože nedokázaly udržet pozornost publika. Rovněž snaha ošidit výběr místa uměle zkonstruovaným jevištěm se ukázala být ne vždy účinná.

Z postřehů a ze závěrečné diskuze po ukončení přehlídky lze usoudit, že stopáž hry "servírované v trávě" by neměla přesahovat 45 minut a předkládaný kus by měl, pokud možno, postrádat hluchá místa. Ovšem na tuto skutečnost musí upozornit sami organizátoři v propozicích příštího roku, chtějí-li, aby se lidé dobře bavili.

Vcelku lze konstatovat, že se letos zadařilo. Navíc se určitě můžeme těšit, že za rok obdrží účastníci a publikum "Divadla v trávě" místo heslovitého programku obsáhlejší prospekt obsahující kromě názvu hry a souboru také jeho obsazení a především režii a žánr nabízeného představení.

Tak ať nám ta příští Tráva zase o něco povyroste...

M. J. Zíka

NA PROFESIONÁLNÍ PŘEHLÍDCE V CHEBU (7. - 10.9.95)

hájila letos amatérské barvy **Marie Živná.** Rozumí se: jako vítězka Národní přehlídky divadla jednoho herce v Čelákovicích, to znamená s třemi výstupy Commedie finity Viktorie Hradské. (O jejím vystoupení na národní přehlídce jsem psal v AS 3/95.) Porota v Čelákovicích navrhla delegaci vítězného výkonu jednak na Jiráskův Hronov (uskutečnila se až díky absenci jednoho souboru a jednoho náhradníka) a jednak na profesionální přehlídku DJH v Chebu (uskutečnila se s naprostou samozřejmostí automaticky).

Živná se v Chebu ocitla ve zvláštní společnosti: byli tu samí suveréni, jen někteří profesionálně koketující s nejistotou, se skromností a s rozpaky. Na jedné straně byli mezi nimi mistři (bratislavská Viera Strnisková), reprezentanti trochu zvláštních cizích škol (poznaňský Janusz Stolarski a vídeňský Michael Schiller), profesionální výkony (František Kreuzmann na hranici mezi přednesem a DJH nebo Josef Nechutný s perfektním Hrabalem, už zcela za hranicí DJH v přednesu, ve vyprávění) a bezkonkurenční loutkářka ve špičkovém představení žánru (Katarína Aulitisová z Pezinku). Na druhé straně nedopracované slibné představení, postmoderní experiment, zajímavé inspirativní výkony jen s rozpaky přijatelné pod pojmy divadlo a herectví. Uprostřed něco dobré práce (Liberec, Cheb, Most).

Marie Živná uváděla své představení v neobvyklém studiovém prostředí, bez opony: tyto změněné parametry proběhly bez problému. Proti některým "originálním výbojům" přehlídky přinesla zavedený titul a klasické, ano, řekněme: konvenční (snad) nastudování. Přesto viditelně zaujala pozornost publika. Proti čelákovickému i hronovskému vystoupení se dostalo postavám společnice a komorné trochu barevnějšího pojednání a trochu lomených, méně jednoznačných a ostrých tónů. Nejúspěšnější byla nepochybě i zde postava uklízečky. Ale někteří postřehli i neobvyklé, originální prvky ve výkonu, např. v roli komorné.

Byla to čestná amatérská reprezentace, která se zdařila.

jh

PŘÍBĚHY Z KAMENE (?)

Motto:
Přiložíš-li své dlaně
na před věky opracovaný
kámen, počneš vnímat
dávno minulé příběhy.
Z. W. Fixley

***ČESKOLIPSKÝ DIVADELNÍ PODZIM** (7. - 9.září 1995) se v zásadě vyznačoval dobrou připraveností, díky MK ČR dobrým finančním zajištěním a velice, velice dobrým zázemím. I když organizátoři festivalu žádali vystupující soubory, aby hráli tento rok poprvé pro veřejnost v otevřeném amfiteátru, měli připraveny i prostory Jiráskova divadla. Bylo možno si vybrat. Nepršelo-li, hrálo se venku, pršelo-li, v divadle.*

Při prvé obhlídce amfiteátru (jehož okolí rozhodně potřebuje dořešit) jsem byl neodolatelnou silou téměř vtažen do skládky rozbitých soch, soklů, sloupů a úlomků, v bezprostřední blízkosti amfiteátru se nacházející. Zde jsem přiložil své dlaně na člověkem a věky opracovaný kámen - a byl jsem v příbězích, jež z něho tryskaly, zcela ztracen.

To vše na úvod a možná, že i na vysvětlení některých následujících řádků.

Přehlídku zahájil a poprvé divadlu amfiteátr zasvětil místní DS Jirásek Česká Lípa. V režii V. Klapky s chutí zahrál geniální hru N.V. Gogola o věčném tématu střetu nařvaných hlupáků a slizkých vykuků - **REVIZOR.** I když představení počítá s klasickým kukátkovým jevištěm, jednoduchá scéna K. Baranovské (stůl, čtyři židle a několik závěsů) dovolila souboru odvést, i v nezvyklém prostředí, dobré divadelní představení. Soubor si z prazákladního tématu vybral především smích. Proto také představení začalo velkolepou úvodní scénou, ve které fungovaly všechny fóry, gaggy, bžundy i srandičky. Skvělý úvod však nastavil příliš vysokou laťku následujícím scénám, kde se v komediálním kolotoči poněkud zbytečně ztrácely některé postavy hry. Velkou předností, ale i rizikem inscenace je okamžité realizování a rozehrávání vtipů a anekdot při hře náhodně vznikajících. Vypovídá to o dobré herecké připravenosti souboru. Většinou ale nedochází k dobré výstavbě vtipu. Ničí se tak jak pointa vtipu, tak temporytmus celého představení. Věřím ale, že se soubor v následujících reprízách těchto drobných nešvarů zbaví a z dobrého představení se stane představení skvělé. Souboru, který mravokárně nestaví na odiv základní etické poslání hry, protože je - tak jako v soše dobrý kámen - v jeho podvědomí, nelze nic jiného přát.

V pátek pršelo. Proto Městské divadlo Mladá Boleslav hrálo v režii T.Q.Hunga **hru E. Ionesca LEKCE** v Jiráskově divadle.

V sobotu odpoledne nepršelo, takže Dejvické divadlo hrálo v režii J. Borny **hru J. Borny TO JE NÁPAD !** v amfiteátru.

(O obou inscenacích toho bylo na stránkách divadelních časopisů, souladně s autorem tohoto článku, napsáno již mnoho. Proto pouhé zaznamenání. - Pozn. redakce.)

Pro nastalé pošmourno byl závěr Českolipského divadelního podzimu přesunut do Jiráskova divadla. O podvečerním kratičkém seminárním představení budu mluvit jinde. Zastavme se tedy u závěru festivalu. **Ořechovské divadlo Ořechov u Brna hrálo hru BYLO NEBYLO** aneb jak Švédové L.P. 1645 Brno marně dobývali, či také jak generál Torstenson ostrouhal kolečka, chcete-li komedie naučná o tom, kterak lid dle své potřeby dějiny obrací. Autor, režie, hudba, výprava a kostýmy V. Peška. Líbila se mi opona, na níž byl zjednodušený historický plán Brna. Opona sloužila i pro stínohru, která doprovázela zpívané texty. Variabilní dřevěná scéna byla dobrá, nadšení a nasazení členů celého početného souboru úctyhodné. Chvályhodné bylo použití původní (alespoň doufám!) lidové poezie z doby sedmnáctého století. Stále ale přemýšlím, co mi na hře vadilo a proč jsem se nemohl bezprostředně bavit tak, jako mnoho jiných diváků. V jednu chvíli jsem si na papírek poznamenal výraz -třeskutá sranda-. Ne, to není ono. Bylo to tedy ukřičeností představení, kdy nasazení forte zpočátku vydrželo beze změny až do konce? Nebo to bylo nepřehledností, kdy se postavy a kostýmy objevovaly tu zde, tu onde a všude něco jiného znamenaly? Nebo to bylo tím, že text hry vycházel z bitvy a ne z myšlenky? Nevím. Trochu mi to připomíná náhodně najitý balvan hezky a umně pomalovaný olejovými barvami. Stojím nad ním a říkám si: "Ano. Ale proč?"

SEMINÁŘ ČESKOLIPSKÉHO DIVADELNÍHO PODZIMU se vyvíjel poněkud netradičně. Původní lektor jakoby náhle zmizel ze světa. Na poslední chvíli jsem byl požádán, abychom se svým synem Honzou náhle zmizelého zastoupili. Přijali jsme. Původně jsem si chystal reprízu semináře, který jsem v minulém roce vedl na Jiráskově Hronově. Po úpěnlivé žádosti sympatických pořadatelů o závěrečné seminární představení jsme se, se synem, pokusili o nemožné: V týdnu práce jsme chtěli seminaristy motivovat k literárnímu textu, jeho dramatizaci a následnému (konečnému) předvedení. Příliš náročný úkol hned zpočátku odradil několik dívenek z místního gymnázia. Zůstali členové souboru DK Jirásek a lidé, kteří se právě do tohoto souboru vstoupit chystají.

Inspirací bylo (jak jinak?) právě skladiště rozbitých soch, soklů, sloupů a úlomků, které všechny seminaristy hluboce oslovilo. Každý z nich si vybral jeden objekt a nechal ho na sebe působit. Vznikło několik vyprávění, dvě povídky a jeden rozsáhlejší niterný poetický text, který autorka v druhé části seminárního představení sama přednesla. Prvá část představení vznikla dramatizací dvou spojených povídek.

Na
Zem
Poražená
Madona
Zuráželi ruce, hlavu, nohy
Tělo tleje v kravském hnoji
Srdce
Bijíc
Stále
Doufá
Bim
Bim
Bim
Bam
-
-
-

Josef Brůček (kráceno redakcí)

ZANÍCENÝ DIVADELNÍK

Většina českých a moravských pěstitelů amatérského divadla dobře zná Václava Müllera, dlouholetého vedoucího osvětlovačského pracoviště v brněnském Divadle bratří Mrštíků a nynějšího pětašedesátníka.

Osobnost Václava Müllera je příkladem divadelníka, který rovnoměrně dělí svou aktivitu mezi oblast profesionální i ochotnickou. Jakožto brněnský rodák načichl jubilant Thálií už v dětství. Od poloviny padesátých let spolupracoval coby nepostradatelný technikář i příležitostní režisér s Divadelním studiem Josefa Skřivana. Počínajíc rokem 1953 působí Müller nepřetržitě u Mrštíků - nejen jako na slovo vzatý precizní odborník na technické a bezpečnostní dotváření scénografické složky jednotlivých inscenací, ale též jako herec. Bohaté zkušenosti z každodenního divadelního provozu, doplněné o teoretické zázemí, předurčily další pole Müllerovy aktivity: externí přednášky na filosofické fakultě Masarykovy univerzity a na JAMU i soustavnou metodickou, lektorskou a publicistickou činnost (skripta Abeceda jevištní techniky, Divadelně technický slovník, Světlo v rukou režiséra aj.).

Podstatnou část Müllerova úsilí váže spolupráce s amtérskými divadly. Nejen z titulu dnešního předsedy jihomoravského oblastního výboru SČDO a člena bývalých poradních sborů pro slovesné obory, pravidelně (např. v Němčicích nad Hanou) absolvuje jubilant rozličné soutěže, festivaly a poroty, kde se zápalem sobě vlastním hodnotí, polemizuje a radí. Souborů, které Müller metodicky vedl a povětšině s nimi pracoval i jako režisér nebo výtvarník, našla by se pěkná řádka - od vesnické party v Březové-Brněnci po kolektiv Metry Blansko nebo Dělnické divadlo v Brně. Nejvíce se však Müllerova režisérská i dramaturgická aktivita soustředila do brněnského Svatoboje (Arbuzovova Romance ve třech - cena za režii v krajské soutěži, Moliérův Zdravý nemocný, Stiebrovy Poslední prázdniny - vítězství na festivalu v Napajedlích a opět ocenění za režii, Bajdžijevův Duel, Stonišovo drama Sem padají hvězdy, Koenigsmarkovy Ostrovy zdánlivé aj.), který rovněž několik roků řídil.

vz

S GUYEM VILLERSEM O ZLATÉM VĚKU AMATÉRSKÉHO DIVADLA V BELGII

Pan Guy Villers přijel na letošní Jiráskův Hronov jako představitel role Arganta v inscenaci klasické komedie Šibalství Scapinova, s níž zde na pozvání organizace ADA vystoupil soubor Le studio thêâtre de Liège. V civilu vypadá jako Hercule Poirot, tak jak jej vykreslila A. Christie. A proč vlastně ne, je přece Belgičan. V oblasti amatérského divadla působí více než dvě desetiletí, a to jednak jako herec a režisér, jednak jako funkcionář doma i v zahraničí. V Belgii je v současné době prezidentem Federace francouzsky hrajících souborů, předsedou koordinačního výboru, v němž jsou zastoupeny všechny belgické svazy (vlámský, valonský, německá komunita). V Belgii totiž poté, co se stala federací, se kultura osamostatnila a existuje zde vlámské ministerstvo kultury a valonské ministerstvo kultury s oddělenými rozpočty. Pan Villers tvrdí, že si obě základní komunity dobře rozumějí, pokud se jim do cesty nepletou politici. V zahraničí je náš host prezidentem CIFTA, což je sice jeden z evropských regionů mezinárodní nevládní organizace AITA/IATA pro románské země, avšak ve skutečnosti jde o region světový sdružující řadu francouzsky mluvících oblastí a zemí. Členem je např. kanadský Quebeck, africké státy jako je Pobřeží slonoviny a další. Za prezidentské éry pana Villerse je CIFTA velmi aktivní a klade si za cíl prosazovat francouzský jazyk a kulturu v praktické práci AITA/IATA. Mají totiž pocit, že byť je francouzština jedním ze dvou jednacích jazyků, je zatlačována angličtinou. Letošní kongres schválil ustavení samostatného francouzkého sekretairátu v Monaku (dosud byl světový sekretariát pouze v Kodani a více pracoval anglicky). S cílem získat jako členy další zejména africké země založila CIFTA Fond solidarity, který hodlá platit členské příspěvky za chudé země. Není omezen pouze na frankofonní oblast, nabízí např. svou pomoc nástupnickým republikám bývalého SSSR. Pan Villers, který byl letos na kongrese v Ankaře kooptován do světového výkonného výboru AITA/IATA, se netají svým záměrem prosazovat francouzskou kulturu. Pokud jde o jeho vztah k českému divadlu, říká, že jej dobře zná z mezinárodních příležitostí či z hostování v Belgii. S uznáním se vyjadřuje o inscenacích Dividýlka ze Slaného, pražského Máje, Pantomimy neslyšících a pod. Jeho federace má uzavřenou smlouvu s ADA a letos na JH jako představitel již zmiňovaného koordinačního výboru přijal návrh Českého střediska AITA/IATA na rozšíření spolupráce. Konkrétně se hovořilo o výměně lektorů a seminaristů. V horkém nedělním odpoledni prvního hronovského víkendu mu redakce AS položila několik otázek.

V inscenaci Moliérovy komedie rozhodně zaujalo velmi slušné herecké vybavení některých představitelů. Jak jste toho dosáhli?
Děkuji za uznání, rád to vyřídím (pan Villers je také prezidentem souboru). Naše divadlo existuje dvacetpět let. Na počátku stála skupina Harlekýn, složená jednak z profesionálů, jednak z těch, kteří se jimi stát nechtěli. Mezi těmi druhými jsem byl i já. Zákonitě se musely obě skupiny oddělit do samostatných souborů, jež pracují dodnes. Základ souboru tvoří lidé, kteří se celý život zabývají divadlem jako svým hlavním a jediným koníčkem. Mladí lidé, kteří k nám přicházejí, mají za sebou střední divadelní vzdělání (konzervatoř). Je nás asi třicet a ročně připravujeme tři inscenace. Na každé s námi pracuje profesionální poradce (režisér, herec a pod.). V současné době máme úzký kontakt s francouzským Národním divadlem v Paříži.

Jakou příležitost ke vzdělávání poskytuje Vaše federace?
Pořádáme dílny a semináře, kde se učí zejména mladí divadelníci. Každý nový zájemce má možnost projít tzv. vstupním školením, kde se pod vedením profesionálů vzdělává v práci s hlasem, tělesném výrazu. Vedle herecké přípravy obsahuje školení také analýzu role, základy dramaturgie a pod. Samostatné semináře absolvují režiséři. Pro vyspělé amatéry zabezpečujeme stáže v profesionálním divadle.

To všechno stojí peníze. Jak je získáváte?
Musím zdůraznit, že mluvím za francouzskou komunitu, která je hlavní a největší součástí Valonské královské federace. Asi víte, že máme samostatné ministerstvo kultury, které na amatérské divadlo uvolňuje každoročně vysoké částky. Pouze na vzdělávání je to jeden milon belgických franků. Tato dotace umožňuje souborům, aby si braly profesionální poradce a lektory podobně jako náš soubor.

Jak se na ministerstvu tyto prostředky rozdělují?
Byla ustavena konzultativní komise pro amatérské divadlo, složená ze zástupců tří frankofonních federací a jednoho zástupce MK. Ta projednává žádosti federací a souborů a připravuje pro ministerstvo

KUKÁTKO DO SVĚTA

návrh na rozdělení peněz. Zatím vše bylo přijato. Kromě tohoto fondu, nazval bych jej fondem pro režii, existuje ještě druhý státní fond pro autorskou tvorbu. Ten podporuje vznik nových her od textu až po netradiční a novátorské divadlo. V tomto fondu jsou ročně 3 milióny franků. Také tento fond má svou komisi. Oba fondy jsou určeny výhradně pro amatérské divadlo, tedy nikoliv pro divadlo jako takové.

Jaké podpoře se v místě svého působení (Liege = Lutych) těší Váš soubor?
Dostává prostředky od města, provincie, regionu, komunity. Respektive může je dostat. Přiznám se, že žádáme minimálně. Chceme být nezávislí. Spíše přijímáme peníze od sponzorů. Provozujeme vlastní divadlo (divadelní sál Waroux), kde zajišťujeme při různých akcích také bufet, připravujeme občerstvení, vaříme při společenských příležitostech. Dokonce jsme divadlo stavěli dvakrát, neboť když jsme převzali budovu od katolické komunity a zařídili zde divadlo, část budovy se zřítila následkem zemětřesení. Sbírkou po celé Belgii, díky penězům Rotary klubu, Italské asociace amatérského divadla jsme dali dohromady potřebný obnos, nakoupili materiál a použili vlastní ruce. Ze Švýcarska jsme převzali ideu divadelní loterie. Vlastními aktivitami a díky právě Rotary klubu jsme pořídili i cestu na Hronov.

Mnohokrát jste se zmínil o spolupráci s profesionálními divadelníky. Znamená to že je bezproblémová?
V naší komunitě je opravdu bezproblémová. Profesionálové jsou za spolupráci s námi honorováni, takže jim nic nedlužíme. Ale nemyslím si, že to je hlavní důvod. Prostě pochopili, že právě amatéři, kteří učí lidi lásce k divadlu, jim přivádějí obecenstvo a plní sály. Bude Vás jistě zajímat, že podmínky mnoha profesionálních scén jsou ekonomicky mnohem horší než u amatérských souborů. Musí se uživit bez státní dotace. Tu dostávají zejména amatéři. Naše společnost ví, co pro ni tato aktivita znamená. Myslím-li na pozici amatérského divadla v Belgii, zdá se mi, že přicházíme do zlatého věku amatérského divadla. Jsem rád, že to mohu zažívat na vlastní kůži.

Solí amatérského divadla jsou přehlídky, festivaly. Existuje v Belgii festival typu našeho Jiráskova Hronova?
Ptáte-li se na tradici, jakou má Jiráskův Hronov, pak musím uvést naši soutěž o Královský pohár. Ten je darem krále Alberta I. z roku 1932. Každá federace si organizuje soutěž samostatně a dostává na ni 300 tis. franků z rozpočtu královského dvora. Naše federace, která se od valonské liší.tím, že hrajeme v čisté francouzštině (valonština se považuje za belgickou variantu francouzštiny). Soubory se do soutěže zapisují, pravidelně se hlásí 30 - 40 souborů. Federace ustaví 5-6 člennou porotu, která půl roku objíždí soubory. Vybere 4 nejlepší a ty postoupí do finále v Bruselu. Na čtyřdenní přehlídce hraje každý den jeden kandidát na putovní pohár. O vítězi hlasuje porota složená na půl z profesionálů a napůl z amatérů. Odevzdání cen se koná ve Velkém sále bruselské radnice. Soutěž je pořádána každé dva roky.

Na přehlídce vystupují pouze kandidáti na pohár?
Večer soutěží vybrané soubory, odpoledne se představují zajímavé obory. Např. improvizace, pašiové hry, divadla zde mají svou premiéru, programově zařazujeme tzv. hledání, tj. takové které hledá a zkouší něco nového a může být pro ostatní divadla inspirací.

Existují ještě nějaké další přehlídky?
Existují regionální přehlídky, jež však už nemají podobu soutěže. Ralizují je i další federace a právě na nich se projeví specifický charakter divadelní produkce. Např. ve valonské federaci převažují venkovské soubory.

Jaká je spolupráce na úrovni federativní Belgie?
Koordinační výbor se schází pravidelně. Navzájem se informujeme o našich aktivitách a řešení problémů, což může být podnětné a inspirativní. Navzájem o sobě víme a respektujeme se, avšak jdeme vlastní cestou. Koordinace je zapotřebí zejména v mezinárodní oblasti. V organizaci AITA/IATA jsou frankofonní federace členy CIFTA, vlámské patří do středoevropského regionu. V reprezentaci na světové festivaly střídáme valonské a vlámské inscenace. Nemám pocit, že ve vzájemné komunikaci máme nějaký zásadní problém.

Děkuji za rozhovor.

připravila Lenka Lázňovská

ČETL JSEM V KRAKONOŠOVÝCH LISTECH OBČASNÍKU DIVADELNÍHO SOUBORU KRAKONOŠ VE VYSOKÉM NAD JIZEROU

Dne 30.května letošního roku nás postihla hrozná povodeň, která navršila na dvorek metrový nános kamení a bláta. Od té doby jsme populární a známí po celém okolí. Lidé se k nám chodí dívat jako do muzea a my ochotně provádíme, ukazujeme kaňony a barvitě líčíme, jak to bylo dřív a co následovalo.

Nejsou jenom lidé přihlížející, ale i ti, kteří nabídnou svou ruku k pomoci. A tak se stalo, že v pátek 7. července přišla brigáda ochotníků. Bylo nás dohromady 31 lidí.

Slunce pálilo - až moc, ale nikdo na to nedbal a pilně pracoval. Nebyla to práce lehká. Urovnat terén znamenalo vybrat kamení, překopat, navozit hlínu, uhrabat a potom hezky uplácat. Leckdo si odvážel domů mozoly a bolavá záda.

To by nebyla ochotnická parta, aby nebyla legrace. Majitelka té pohromy hbitě roznášela pivo a jiné tekutiny, aby nebyl nikdo dehydrován. Nechyběl ani pohřeb utopeného králíka, kde každý s květinou v ruce s hubou svěšenou a čelem faldovatým kráčel za harmonikářem a dojemně zpíval smuteční pochody. Večer jsme uspořádali táborák, opékali buřty a jedli štrůdl. Náš harmonikář Jan Veverka hrál, my zpívali a bylo nám dobře.

Loučili jsme se se sladkým pocitem, že máme dobré kamarády, kteří pomohou v dobách dobrých i zlých. Jak se říká - v nouzi poznáš přítele!

Ještě jednou srdečné díky...

Zdena a Pepa Fučíci

K takovému "samozřejmému lidskému přátelství" snad není třeba nic dodávat.

Zdravím Vás Krakonošáci!

Vlasta Ondráček

KNIHKUPEC - - DIVADELNÍK

Osmdesáti let byla by se letos dožila jedna z charakteristických osobností kulturního podhoubí Brna - někdejší lidovecký poslanec České národní rady, známý knihkupec a zanícený amatérský divadelník Cyril Kuklínek, rodák z Prace. Moderně koncipované knihkupectví na Běhounské ulici, kde byl od roku 1950 dlouhá léta odborně i obchodně zdatným vedoucím, dokázal učinit skutečným kulturním stánkem, který četní zákazníci a přátelé rádi a s užitkem navštěvovali. Mezi zdejšími regály se tak odehrálo bezpočet družných neoficiálních "sympozií" brněnských kumštýřů, věnovaných Thálii a tajemstvím umělecké tvorby vůbec. Jeho neúnavná ochotnická aktivita organizátora, režiséra, dramaturga nebo herce (vytvořil šestadvacet postav) platila souboru Sokol v jeho bydlišti ve Šlapanicích, kde od roku 1945 připravil na tři desítky hodnotných inscenací vážného i zábavného repertoáru. C. Kuklínek, který odešel před pěti roky, byl nositelem několika vyznamenání a veřejných uznání.

vz

NEZDENICE (Okres Uherské Hradiště): V Nezdenicích na Uherskohradišsku byl 16.6.1995 zahájen Nezdenský divadelní festiválek. Představily se tu kromě místního divadleního souboru i soubory ze Zlína a Uherského Brodu. Akce by měla být základem pravidelného festivalu pod názvem Divadlo pod širákem. (Slovácké noviny, č.27, 1995)

◆◆◆

ZVÍKOVSKÉ PODHRADÍ, PÍSEK (Okres Písek): V Písku působí při Divadle Fráni Šrámka amatérský divadelní soubor Prácheňská scéna. Pro vystoupení na Zvíkovském divadelním létě 1995, které probíhalo na nádvoří hradu Zvíkova, nastudoval 2 hry, jejichž děj je zasazen přímo do tohoto prostředí - Stroupežnického Zvíkovského raráška a Kožíkovu Noc na Zvíkově. (Listy Pelhřimovska, 7.7.1995)

◆◆◆

SOBOTKA (2300 obyv., okres Jičín): Představením Drdových Dalskabátů hříšné vsi - v podání pražské pobočky Recitačního studia Šrámkova domu - skončila v červenci 1995 již 39. Šrámkova Sobotka. Týdenní setkání literátů, jazykovědců, recitátorů, divadelních ochotníků i profesionálů mělo téma Mateřština a věda - umění eseje. Souběžně se Šrámkovou Sobotkou zde semináři a tvůrčími dílnami probíhal III. knihovnický týden. Tento ročník své téma prozkoumal z mnoha úhlů a o češtině se hovořilo jako o jazyku vědy, v souvislosti s filosofií, literaturou i přírodními vědami. Příští jubilejní 40. ročník by měl vzdát hold těm minulým. (Listy Písecka, 10.7.1995)

◆◆◆

MNICHOVO HRADIŠTĚ (8000 obyv., okres Mladá Boleslav): Městské divadlo v Mnichově Hradišti by mělo být znovu v provozu závěrem r. 1995. MěÚ věnoval na jeho rekonstrukci zhruba 12 mil. Kč. (ZN noviny, 8.8.1995)

◆◆◆

HOŘICE NA ŠUMAVĚ (Okres Český Krumlov): Obnovené pašijové hry, které pořádá již 3. sezónu v Hořicích na Šumavě nadace Pašije, budou mít v r. 1995 11 repríz. Text J. Pecky nastudoval s 50 členným souborem A. Bašta. (Listy Písecka, 24.7.1995)

BECHYNĚ (6000 obyv., okres Tábor): Ochotnické divadlo v Bechyni oslavuje 140. výročí své existence. Divadelní soubor nastudoval při této příležitosti inscenaci Bedna u Slavkova a připravil výstavu dokumentů o historii divadla ve městě. (Městský zpravodaj, Bechyně, 4.6.1995)

◆◆◆

NOVÉ VESELÍ (Okres Žďár nad Sázavou): Obecní kronika Nového Veselí na Žďársku dokládá činnost místních ochotníků již v r. 1874. Zápisy hovoří o dramatických výstupech a na přelomu století již o trvalé spolkové činnosti. Aktivitu ochotníků nenarušila ani nabídka programů ve veřejných mediích. Soubor měnil název i zřizovatele, ale ochotničení stále žije. Místní divadelníci odehráli nejméně 250 titulů, řadu z nich reprízovali, v okresních a krajských přehlídkách získávali ocenění a uznání. Počet členů souboru roste. V poslední sezóně nastudovali Moliérovu komedii Chudák manžel. V r. 1996 by chtěl soubor zorganizovat v Novém Veselí regionální přehlídku. (Rovnost - Horácký deník 13.6.1995)

◆◆◆

HLUK (4400 obyv., okres Uherské Hradiště): V Hluku ožila stará komediantská tradice. Podle informací z Rovnosti - Jihomoravského deníku z června 1995 zde skupina mladých založila divadelní soubor a pod vedením herečky I. Krylové z pardubického divadla nastudovala hru V.Nováka a S.Oubrama O Honzovi a víle Verunce, kterou předvedla na hlucké tvrzi. (Rovnost - Jihomoravský deník, 14.6.1995)

FRÝDEK-MÍSTEK (Okres Frýdek-Místek): V budově gymnázia Petra Bezruče ve Frýdku-Místku vybudovalo vedení školy studentský klub s jevištěm pro divadelní činnost a komorní koncerty a jeho otevření připravili na 1.9.1995. Program klubu by měl obohatit kulturní život ve městě (Frýdecko-Místecko, č.6, 1995)

◆◆◆

CHLUMEC N. CIDLINOU (5000 obyv., okres Hradec Králové): Ve dnech 13.5. - 10.6. 1995 proběhl v Chlumci nad Cidlinou divadelní festival amatérských souborů - 48. Klicperův Chlumec - za účasti 5 souborů z východních Čech, jejichž představení shlédlo na 700 diváků. (Chlumecké listy, č.3, 1995)

◆◆◆

ČESKÝ KRUMLOV (Okres Český Krumlov): Poválečné historii ochotnického divadla v Českém Krumlově je věnována publikace A. a Z. Zwiefelhoferových Česko-krumlovská scéna 1945 - 1995, kterou vydali vlastním nákladem. Je doplněna bohatou fotodokumentací. (M-měsíčník, č.7, 1995)

◆◆◆

OPAVA (64 tis. obyv.): Dne 12.9.1995 byl v Opavě zahájen 1. ročník divadelního festivalu Cimburí, do jehož programu byla vybrána představení 10 tuzemských amatérských souborů. Akce je součástí 38. ročníku kulturního festivalu Bezručova Opava. (Mladá fronta Dnes, 12.9.1995)

◆◆◆

(Pro AS zpracovalo Centrum informací v kultuře při IPOS)

◆◆◆

LISTOPAD - PROSINEC '95

9.-12.11. **POPELKA Rakovník**
- národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti

1.-3.12. **FAUSTOVÁNÍ Bechyně**
přehlídka loutkářských inscenací pro dospělé, spojená s dílnou tvořivého divadla